

Masterscriptie

Een vergelijking tussen het arbitragerecht in Suriname en in Nederland

Auteur: S.R.Y. Welzijn
Studentnummer: 2576155
Opleiding: Privaatrecht
Begeleider: mr. E.F. Groot
Inleverdatum: 23-10-2017

Voorwoord

Wanneer individuen of bedrijven een overeenkomst sluiten gaat men doorgaans ervan uit dat deze op duurzame wijze, althans zonder stagnatie zullen worden uitgevoerd of nageleefd. Het voorgaande beschouw ik als het ideale uitgangspunt. De persoonlijke ervaringen opgedaan tijdens mijn stageperiode bij het advocatenkantoor Legal Aid van Mevr. Mr. Lau - Kersenberg en bij het kantoor van Notaris Mr. Blom in Paramaribo hebben mij doen realiseren dat er net zoals in menselijke relaties zich ook grote problemen kunnen voordoen bij zakelijke verhoudingen. Er ontstond op gegeven moment bij mij een innerlijke inspiratie om mij te gaan verdiepen in het vraagstuk van alternatieve geschillenoplossing. Ik heb gemeend een rechtsvergelijkende studie maken tussen de regelingen zoals die gelden in Nederland en Suriname. De resultaten daarvan zijn in de scriptie die voor u ligt vastgelegd.

Ik ben in eerste plaats veel dank verschuldigd aan mijn moeder Mitsy en mijn vader Ferdinand die zich op onuitputtelijk wijze hebben beijverd en mij van enorme steun zijn geweest bij de voltooiing van de toen door mij voorgenomen studie.

Bijzondere dank gaat uit naar mijn begeleider mr. Groot. Zij heeft met veel geduld, ervoor gezorgd dat ik mijn masterscriptie heb afgerond.

Santusha.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding.....	5
1.1 Inleiding tot het onderwerp	5
1.2 Probleemstelling.....	6
1.3 Onderzoeksmethoden en afbakening van het onderwerp	6
1.4 Plan van aanpak.....	7
Hoofdstuk 2 Wijzen van geschiloplossing	8
2.1 De oplossing van een geschil -nader beschouwd-	8
2.2 Alternatieve wijzen van geschiloplossing	9
2.2.1 Korte historische schets	9
2.2.2 Tussen-partijen en boven-partijen geschiloplossing.....	9
2.2.2.1 Inleiding.....	9
2.2.2.2 Tussen-partijen geschiloplossing	9
2.2.2.3 Boven-partijen geschiloplossing	10
2.2.3 Bevoegdheid van de rechter bij een overeenkomst tot ADR.....	11
2.3 Arbitrage.....	12
2.3.1 Arbitrage nader beschouwd	12
2.3.2 Arbitrage in Nederland	13
2.3.3 Arbitrage in Suriname.....	14
2.4 Enkele voordelen van arbitrage.....	15
2.4.1 De deskundigheid van de arbiter(s).....	15
2.4.2 De vertrouwelijkheid.....	16
2.4.3 De kosten	16
2.4.4 De (verregaande) partijautonomie.....	17
2.5 Samenvatting	17
Hoofdstuk 3. Arbitrageregeling in Suriname	19
3.1 Inleiding.....	19
3.2 De arbitrageovereenkomst	19
3.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst.....	20
3.4 Bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht	21
3.5 Het arbitraal geding	21
3.5.1 Verloop van de arbitrageprocedure	22
3.5.2 Beginselen tijdens het arbitrageproces	22
3.5.3 Bewijs in het arbitraal geding	22
3.6 De beslissing van scheidsmannen en het arbitraal vonnis	23
3.6.1 De beslissingsmaatstaf	23
3.6.2 Het arbitraal vonnis	23
3.6.3 Vernietiging van het arbitraal vonnis	24
3.7 Samenvatting	24
Hoofdstuk 4. Arbitrageregeling in Nederland.....	25
4.1 Inleiding.....	25
4.2 De arbitrageovereenkomst	25

4.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst.....	26
4.4 Bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht	29
4.4.1 Bevoegdheid van de overheidsrechter	29
4.4.2 Bevoegdheid van het scheidsgerecht.....	30
4.5 Het arbitraal geding	32
4.5.1 Verloop van de arbitrage procedure	32
4.5.2 Beginselen tijdens de arbitrage procedure	32
4.5.3 Bewijs in het arbitraal geding	33
4.6 De beslissing van scheidsmannen en het arbitraal vonnis	34
4.6.1 De beslissingsmaatstaf	34
4.6.2 Het arbitraal vonnis	35
4.6.3 Vernietiging van een arbitraal vonnis	36
4.7 Samenvatting	37
Hoofdstuk 5. Een vergelijking tussen de Surinaamse en Nederlandse arbitrageregelingen	39
5.1 Inleiding.....	39
5.2 De arbitrageovereenkomst	39
5.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst.....	39
5.4 De bevoegdheid van de overheidsrechter en het arbitraal gerecht	40
5.5 Het arbitraal geding	41
5.5.1 Verloop van het geding	41
5.5.2 Beginselen tijdens het geding	41
5.5.3 Bewijs in het arbitraal geding	41
5.6 De beslissing van de scheidsmannen en het arbitraal vonnis	42
5.6.1 Het arbitraal vonnis	42
5.6.2 Vernietiging van een arbitraal vonnis	43
5.7 Samenvatting	43
Hoofdstuk 6. Conclusie en aanbevelingen voor het arbitragerecht in Suriname	44
6.1 Conclusie	44
6.2 Aanbevelingen voor het arbitragerecht in Suriname.....	45

Lijst van afkortingen

ADR – Alternative Dispute Resolution

EVRM – Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Gw – Grondwet

ICT – Informatie en Communicatie Technologie

MVT – Memorie van Toelichting

NAI – Nederlands Arbitrage Instituut

NRv – Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

NSRv – Nieuw Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

SAI – Surinaams Arbitrage Instituut

SRv – Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

UNCITRAL – United Nations Commission on International Trade Law

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding tot het onderwerp

Binnen maatschappelijke verhoudingen waarin mensen en organisaties functioneren komen weleens verschillen van meningen voor. Over het algemeen komt men gezamenlijk tot een oplossing. Echter, dat is niet altijd zo.¹ Hoe ingewikkelder en dieperliggend het conflict, hoe moeilijker het voor partijen is om tot een vergelijk te komen. Om escalatie te voorkomen, is het soms nuttig als partijen een derde betrekken bij het conflict om op die manier tot een oplossing te geraken. Er is een toenemende bewustwording met betrekking tot het feit dat het oplossen van conflicten middels de juridische weg, niet altijd tot een bevredigend resultaat leidt.² Daarnaast kan het laten oplossen van een geschil door de overheidsrechter tijdrovend, en emotioneel en financieel belastend voor de betrokken partijen zijn.³

In de Verenigde Staten van Amerika werden alternatieve geschiloplossingsmethoden sedert de zestiger jaren bekend. In 1768 werd door de New York Chamber of Commerce het eerste private tribunaal voor commerciële geschillen opgezet.⁴ Deze methoden van geschiloplossing hebben in Nederland in de afgelopen jaren een snelle groei doorgemaakt. In de Surinaamse samenleving genieten alternatieve geschillenoplossingsmethoden, in het Engels Alternative Dispute Resolutions (ADR), weinig bekendheid.

Een alom bekende vorm van ADR is arbitrage. Er is in Suriname weinig bekend over arbitrage, waardoor er zelden of nooit voor wordt gekozen om een conflict door middel van arbitrage op te lossen. Vaker wordt bij het oplossen van geschillen meteen gedacht en gekeken in de richting van de overheidsrechter. In de afgelopen jaren is de belangstelling voor arbitrage in Suriname enigszins toegenomen. Er bestaat behoefte aan manieren waarop een conflict opgelost kan worden, zonder dat de weg naar de overheidsrechter moet worden bewandeld.⁵

Het Surinaams wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering moet gemoderniseerd worden.⁶ Er ligt momenteel een voorstel tot wijziging bij De Nationale Assemblée. Een eventuele wetswijziging zal ongetwijfeld wijziging van de arbitrageregeling moeten inhouden (zie paragraaf 1.2).

¹ Brenninkmeijer 2005, p. 7.

² Eijsbouts, TMD 2008/12, p. 21-22.

³ Brenninkmeijer 2005, p. 1. Zie ook: Eijsbouts, TMD 2008/12, p. 22.

⁴ Jacobs 1998, p. 157.

⁵ Brenninkmeijer e.a. 2013, p. 27.

⁶ Het Surinaams wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering dateert van 17 mei 1935.

1.2 Probleemstelling

Om op effectieve wijze gebruik te kunnen maken van arbitrage en andere soortgelijke vormen van alternatieve geschiloplossingsmethoden in Suriname, zou het huidige wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering grondig moeten worden herzien. De wet is verouderd en dient aan de tijd aangepast te worden. Daartoe is een vergelijkende studie, waarbij de verschillen en overeenkomsten in wetgeving tussen – het inmiddels gemoderniseerde – Nederlands arbitragerecht en het Surinaams arbitragerecht van nut kunnen zijn. Het resultaat van de vergelijkende studie kan van nut zijn voor – en kan eveneens tot verrijking dienen van het Surinaams arbitragerecht. Mijn onderzoeksvraag luidt daarom als volgt:

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de arbitrageregeling in het Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de arbitrageregeling in het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering?

1.3 Onderzoeksmethoden en afbakening van het onderwerp

De hierboven geformuleerde onderzoeksvraag zal ik beantwoorden door het analyseren en interpreteren van wetgeving, parlementaire geschiedenis, literatuur en jurisprudentie. Aangezien de meeste in Suriname geldende wet en- regelgeving direct vanuit de Nederlandse wet wordt overgenomen, zal dit de interpretatie voor mij een stuk makkelijker maken. De Nederlandse arbitrageregeling uitgebreider. Er zijn veel meer informatiebronnen die uitleg geven van de arbitrageregeling, terwijl dat bij de Surinaamse wet niet het geval is. Het systeem van arbitrage heeft voornamelijk met het procesrecht te maken. Eventuele wetswijzigingen zullen zich dan voornamelijk voordoen in het Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en bij mijn onderzoek richt ik mij dan ook op een vergelijking van de Nederlandse en Surinaamse arbitrageregeling in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Ik zal ook steeds een vergelijking maken met het in Suriname ingediende wetsvoorstel (zie paragraaf 1.1). Het is namelijk zo dat de meeste in het huidig Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorkomende bepalingen overeenkomen met het Nieuw Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Als uitgangspunt voor het Nieuw Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is het Nederlands-Antilliaans-Arubaans Wetboek van 2005 gebruikt.⁷

Suriname beschikt over onvoldoende recente onderzoeksbronnen. Om deze reden zal ik bij het schrijven van de hoofdstukken die betrekking hebben op Suriname voornamelijk aan wetsanalyse en -interpretatie doen. Hoewel internationale regelingen zoals die van het ICC en UNCITRAL van belang zijn voor internationale arbitrages, zal ik mij tijdens mijn onderzoek beperken tot de nationale regelingen van arbitrage in Suriname en Nederland.

⁷ Zie MvT NSRv d.d. 10-09-2007

1.4 Plan van aanpak

In mijn scriptie zal ik eerst in het algemeen uitleggen wat alternatieve geschiloplossingsmethoden zijn en wat arbitrage is. Vervolgens zal ik overgaan tot analyse en vergelijking van de regels waarna een samenvatting en conclusie zullen volgen.

In het tweede hoofdstuk bespreek ik alternatieve wijzen van geschilbeslechting in het algemeen, waarbij ik het onderscheid tussen tussenpartijdige en bovenpartijdige geschiloplossing uitleg. Vervolgens bespreek ik arbitrage en overheidsrechtspraak in Nederland en Suriname, waarna ik specifiek op arbitrage in ga. Tot slot vergelijk ik in dit hoofdstuk arbitrage en overheidsrechtspraak met elkaar.

In het derde hoofdstuk bespreek ik de huidige Surinaamse arbitrageregeling in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

In het vierde hoofdstuk bespreek ik de arbitrageregeling in het Nederlands Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

In het vijfde hoofdstuk vergelijk ik de huidige Surinaamse arbitrageregeling en de Nederlandse arbitrageregeling met elkaar, waarbij ik ook steeds aandacht schenk aan het Nieuw Surinaams BRv.

Ten slotte komen in het zesde hoofdstuk de conclusie, waarin antwoord op de onderzoeksvraag wordt gegeven en enkele aanbevelingen aan de orde.

Hoofdstuk 2 Wijzen van geschiloplossing

Inleiding

Mensen zijn van nature begiftigd met hun eigen mening en opvattingen die, naarmate de tijd vordert, ook nog aan verandering onderhevig zijn. Deze veranderingen kunnen leiden tot conflicten. Zo kunnen bijvoorbeeld bij de nakoming van de verplichtingen die uit een overeenkomst voortvloeien, gaandeweg meningsverschillen tussen partijen ontstaan. Simpele meningsverschillen zullen doorgaans op relatief eenvoudige wijze kunnen worden opgelost. In dit hoofdstuk ga ik in op de verschillende mogelijkheden die partijen hebben bij het oplossen van tot conflict uitgegroeide meningsverschillen.

2.1 De oplossing van een geschil -nader beschouwd-

Als partijen een verschil van mening of een conflict hebben, kunnen zij dit op verschillende manieren oplossen. Van een conflict kan er bijvoorbeeld sprake zijn indien een of meer bij de overeenkomst betrokken partijen duurzaam ontevreden zijn over de uitvoering, het verloop of de naleving van overeengekomen zaken.⁸ De ontevreden partij kan zich in eerste instantie op verschillende manieren uiten;⁹ allereerst door persoonlijk onderhoud tijdens een bespreking of moment van overleg, waarin de grondslag van de ontevredenheid aan de orde wordt gesteld. In de tweede plaats kan dat schriftelijk, door middel van een schrijven gericht aan de andere partij waarin de ontevredenheid over de uitvoering, het verloop of de naleving van overeenkomst is vastgelegd.¹⁰ Ongeacht de wijze van uiting wenst de ontevreden partij genoegdoening die erop neer komt dat de overeenkomst op een voor haar correcte wijze wordt uitgevoerd.

Indien de ontevreden partij na overleg of onderhandeling genoegdoening krijgt, wordt het (dreigend) conflict geacht te zijn opgelost. Het conflict wordt geacht voort te duren, indien het overleg of de onderhandeling niet of onvoldoende aanleiding heeft gegeven tot de oplossing van het meningsverschil of conflict. De formele beschrijving en omlijning van het conflict beschouw ik als het geschil waarin partijen dan een oplossing zoeken. Partijen zijn dan in een juridisch geding verwickeld. Vermeldenswaard is hier, dat de uitwisselingen (zowel mondeling als schriftelijk) in de voorfase van het conflict/geding van onschatbare waarde kunnen zijn voor de bewijsvoering en dus ook voor de oplossing van het conflict.

⁸ Barendrecht & Van Beukering-Rosmuller 2000, p. 11. Zie ook: Schoneville, TMD 2008/12, p. 38

⁹ Giesen/Asser Procesrecht 1 2015/211.

¹⁰ Wiegman 2003, p. 64

2.2 Alternatieve wijzen van geschiloplossing

2.2.1 Korte historische schets

De interesse in een andere manier van geschiloplossing dan de gewoonlijke juridische, ontstond voor het eerst in de jaren zestig in de Verenigde Staten van Amerika. Het begon met de zogenaamde “plea bargaining”, waarbij een verdachte in ruil voor informatie of een bekentenis tot een lagere straf veroordeeld kon worden. Ook in civiele zaken, in het bijzonder in aansprakelijkheidszaken, was er behoefte aan een alternatief.¹¹ Er werd veel kritiek geleverd op het feit dat partijen in juridische procedures zo goed als buiten de gang van zaken werden gehouden, omdat beslissingen vóór hen werden genomen door hun advocaat of een andere procesvertegenwoordiger. Hierbij speelde de maatschappelijke verandering een rol. Door de wereldwijde emancipatie koos men er liever voor zijn autonomie te behouden in plaats van zondermeer een beslissing in handen van een derde, bijvoorbeeld de rechter, te leggen.¹² Ook het feit dat het juridisch proces tijdrovend en kostbaar is, speelde hierbij een rol. Over het algemeen zullen partijen hun geschil op een effectieve, snelle en rechtvaardige wijze willen oplossen tegen kosten die zo laag mogelijk liggen, omdat dit de meeste voldoening zal geven.

2.2.2 Tussen-partijen en boven-partijen geschiloplossing

2.2.2.1 Inleiding

Een onderscheid kan worden gemaakt tussen twee manieren van geschiloplossing: tussen-partijen en boven-partijen geschiloplossing.¹³ In de volgende paragrafen geef ik uitleg over het verschil tussen deze twee methoden van geschiloplossing aan de hand van de Nederlandse situatie. In Suriname genieten ADR weinig bekendheid.

2.2.2.2 Tussen-partijen geschiloplossing

Bij tussen-partijen geschiloplossing wordt er geen beslissing genomen door een derde; partijen dienen zelf onder begeleiding van een derde, tot een oplossing te komen.¹⁴ Mediation is de belangrijkste vorm van tussen-partijen geschilbeslechting.

Mediation is gericht op het vinden van een oplossing gebaseerd op de belangen van de conflictpartijen; de bedoeling van mediation is dat het onderliggend conflict wordt opgelost. Bij een mediationpoging spelen individuele standpunten en visies geen rol, maar wel de onderliggende belangen. Standpunten zijn vaak tegenstrijdig, terwijl

¹¹ Schwitters 2008, p. 110.

¹² Brenninkmeijer 2013, p. 25.

¹³ Giesen/Asser Procesrecht 1 2015/211

¹⁴ Giesen/Asser Procesrecht 1 2015/211

belangen vaak verenigbaar en soms zelfs gelijklopend zijn.¹⁵ Dat ontdekken partijen trouwens zelf tijdens het proces. Hierbij spelen de intensieve betrokkenheid en participatie van partijen een grote rol. De werkzaamheden die door de mediator worden verricht, dienen bij te dragen tot de oplossing van het conflict, zodat het niet nodig is dat er een rechter of arbiter tussenkomt.

Omdat partijen bij mediation samen tot een oplossing moeten komen, moeten zij wel bereid zijn om aan tafel te gaan zitten met elkaar. Vanwege de aard van mediation, is het niet mogelijk dat partijen verplicht worden hieraan mee te werken.¹⁶ Zowel het sluiten van de mediationovereenkomst als het deelnemen aan de mediation zijn op de vrijwilligheid gebaseerd.¹⁷ Deze bereidwilligheid is vaker aanwezig als partijen er belang bij hebben hun relatie op een vreedzame wijze af te sluiten of voort te zetten.¹⁸ Mediation is dus een geschikte manier van geschilbeslechting als er sprake is van partijen die een duurzame relatie hebben, die zij willen of moeten voortzetten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een conflict tussen een werkgever en een werknemer of ouders van kinderen. Als twee partners (bestuurders) van een bedrijf een conflict hebben en zij niet langer op een acceptabele manier met elkaar kunnen communiceren, heeft het recht hier weinig mee te maken. Het doel van de mediator wordt in dit geval om de partners op zodanige wijze te begeleiden dat zij weer met elkaar aan tafel kunnen om de bedrijfsvoering op effectieve wijze voort te zetten. Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat het doel van mediation niet slechts is om conflicten op te lossen, maar ook om deze te voorkomen door de communicatie tussen partijen te herstellen.¹⁹

Bij mediation worden steeds door een derde onafhankelijke deskundige partij diensten verleend, gericht op het zo snel mogelijk verenigen van de punten die partijen verdeeld houden. De mediator kan worden gezien als een procesbegeleider die partijen dient bij te staan bij het communiceren. Meerdere vormen van mediation kunnen worden onderscheiden. Bij sommige vormen van mediation heeft de mediator de bevoegdheid om suggesties te doen, terwijl in andere gevallen de mediator geen eigen inbreng heeft.²⁰

2.2.2.3 Boven-partijen geschiloplossing

Bij boven-partijen geschiloplossing wordt er een beslissing genomen door een derde. Arbitrage en bindend advies zijn beide voorbeelden van boven-partijen geschiloplossing door een derde die geen overheidsrechter is.²¹ Bij arbitrage wordt

¹⁵ Pel, 2008 p. 64

¹⁶ Rb. Rotterdam 11 april 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2802.

¹⁷ Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/213 en Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/214

¹⁸ Gerritsen e.a. 2009, p. 25.

¹⁹ Van Gugten, De Werkgever, 2012/10, p. 34

²⁰ Santing-Wubs, BPP no. 7, 2012/1.1

²¹ Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/211

de beslechting van een geschil tussen twee of meer partijen toevertrouwd aan een of meer personen (arbiters) die hun gezag verkrijgen uit een privaatrechtelijke overeenkomst (arbitrageovereenkomst) in plaats van door de overheid verkregen gezag. De arbiters doen een uitspraak en leggen deze vast in een arbitraal vonnis (artikel 1057 e.v. Rv). Kortom, door een derde onafhankelijke partij wordt een beslissing genomen, die geldt voor de partijen bij het geschil.

Bindend advies vertoont veel gelijkenissen met arbitrage. Bij bindend advies sluiten partijen een overeenkomst, waarin ze bepalen dat een derde met betrekking tot hun geschil een uitspraak zal doen, waar zij zich aan zullen houden. Vooral in de productiewereld worden vaak geschillencommissies in het leven geroepen die tot doel hebben uit een meningsverschil voortvloeiende geschillen op te lossen. Het bindend advies kan bestaan uit het aanvullen van een overeenkomst, zonder dat er sprake is van een geschil, alsook uit het beslechten van een geschil.²² Het geschil wordt aan een derde voorgelegd, die meestal deskundig op het betreffend gebied is en deze geeft dan een betekenis aan de clausule waar partijen verklaren mee akkoord te zullen gaan. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee vormen van bindend advies namelijk zuiver bindend advies en onzuiver bindend advies. Bij zuiver bindend advies wordt er een einde gemaakt aan een onzekere situatie. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het vaststellen van een rechtsfeit. Hiermee wordt in sommige gevallen een geschil voorkomen. Bij onzuiver bindend advies wordt er een geschil beslecht. Deze vorm van bindend advies vertoont in dit opzicht gelijkenissen met arbitrage. Er wordt een beslissing genomen door een oneven aantal (onpartijdige en onafhankelijke) derden.²³

Arbitrage en bindend advies zijn beide vormen van particuliere geschilbeslechting die berusten op een overeenkomst. Alleen geschillen waar partijen de vrije wilsbeschikking over hebben mogen aan een bindend adviseur of arbiter worden voorgelegd (artikel 1020 lid 3 NRv). Het toepassingsgebied voor zowel bindend advies als arbitrage is gelijk. Arbitrage neemt een tussenpositie in ten opzichte van overheidsrechtspraak en bindend advies. Bindend advies is een vorm van alternatieve geschillenbeslechting die geheel door het overeenkomstenrecht wordt beheerst, terwijl arbitrage geregeld is in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.²⁴

2.2.3 Bevoegdheid van de rechter bij een overeenkomst tot ADR

Wanneer partijen die arbitrage zijn overeengekomen, zich tot de rechter wenden zonder dat zij het geschil aan arbitrage hebben onderworpen, zal de rechter zich onbevoegd verklaren.²⁵ Echter, de gedaagde moet zich wel voor alle wesen

²² Jacobs 1998 p. 211.

²³ Asser/Van Schaick 7-VIII*, 2012/170

²⁴ Ernste, TVA 2012/72;

²⁵ Ernste 2012, p. 45.

beroepen op het bestaan van de arbitrageovereenkomst (artikel 1022 NRv). Wanneer tussen partijen een overeenkomst van bindend advies geldt, zal bij de oplossing van een tussen hen bestaand geschil eerst de weg van bindend advies gevolgd moeten worden. Dit op straffe van niet-ontvankelijkheid verklaring van de eiser.²⁶

Bij mediation ligt dit anders. De Hoge Raad heeft het volgende bepaald: “Gelet op de aard van het middel van mediation staat het partijen die in de loop van het geding hebben afgesproken om te pogen een minnelijke regeling langs mediation te bereiken, te allen tijde vrij hun medewerking daaraan alsnog te onthouden.”²⁷ Mediation is gebaseerd op vrijwilligheid. Als partijen dus niet vrijwillig aan mediation willen deelnemen, zal de rechter hen daartoe niet verplichten. Bij een mediationovereenkomst is er hooguit sprake van een inspanningsovereenkomst. Het niet of niet langer willen meewerken aan mediation, kan dus niet leiden tot onbevoegdheid van de rechter en ook niet tot niet-ontvankelijkheid van de eiser wanneer deze zich ondanks het bestaan van de mediation overeenkomst tot de overheidsrechter wendt.²⁸

In deze scriptie ga ik niet verder in op bindend advies en mediation, omdat een behandeling van deze onderwerpen buiten het bereik van mijn scriptie valt. In het hierna volgende behandel ik alleen arbitrage.²⁹

2.3 Arbitrage

2.3.1 Arbitrage nader beschouwd

Naast overheidsrechtspraak is arbitrage één van de voornaamste manieren van geschilbeslechting in Nederland. Arbitrage wordt beschouwd als particuliere rechtspraak. De arbiters zijn immers niet-overheidsrechters, die op grond van een overeenkomst de bevoegdheid verkrijgen om een beslissing te nemen in een geschil tussen partijen.³⁰ In artikel 11 van de Grondwet is opgenomen dat niemand tegen zijn wil mag worden afgehouden van de rechter die de wet hem toewijst. Hieruit kan worden afgeleid dat als iemand dat wel wil, deze persoon mag kiezen voor een andere wijze van geschiloplossing dan de weg van de overheidsrechter.

Arbitrage is een internationaal erkende methode van geschiloplossing, die veel gebruikt wordt en zeer geschikt is bij grensoverschrijdende geschillen, mede door de internationale verdragen die gelden voor internationale arbitrages. Het meest bekende is het UNCITRAL verdrag. Door de internationale regelingen heeft arbitrage

²⁶ Santing-Wubs 2012/7.4.

²⁷ HR 20 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU3724, NJ 2006/75

²⁸ Santing-Wubs 2012/7.4.

²⁹ Brenninkmeijer 2005, p. 8.

³⁰ Asser Procesrecht/Giesen 1 2015/213

voornamelijk op internationaal gebied veel successen geboekt in de twintigste eeuw.³¹ Door de uniforme arbitrage regelingen weten partijen al bij het sluiten van de arbitrage overeenkomst welke regelingen van toepassing zullen zijn, mocht er een geschil ontstaan. Door deze internationale regelingen wordt de preventie van forumshopping³² gediend. Partijen proberen hiermee te ontkomen aan (dwingend) nationaal recht, dat niet in hun voordeel zou werken. Ook de tenuitvoerlegging van arbitrale vonnissen wordt door de verdragen vergemakkelijkt. Door de verdragen is het niet nodig dat partijen opnieuw voor een nationale rechter verschijnen voor de tenuitvoerlegging van hun vonnis.³³ Ik bespreek in paragraaf 2.4 enkele voordelen van (internationale) arbitrage.

2.3.2 Arbitrage in Nederland

Op grond van artikel 17 van de Nederlandse Grondwet kan niemand tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem aanwijst. Dit recht wordt ook wel aangeduid als *ius non evocando*. Hoewel niet expliciet is bepaald dat partijen afstand mogen doen van de door de wet ingestelde gerechten, mag het recht op toegang tot de overheidsrechter niet worden beschouwd als een plicht om elk geschil aan beslechting door de overheidsrechter te onderwerpen.³⁴

Artikel 17 van de Grondwet biedt een alternatief voor gewone rechtspraak. Indien dit alternatief een wettelijke grondslag heeft, zal op zijn minst moeten zijn opgenomen dat er wilsovereenstemming tussen partijen moet bestaan. Artikel 17 verbiedt als het ware gedwongen arbitrage.³⁵

TvA 2013/40

Met inachtneming van artikel 6 EVRM mag verondersteld worden dat overeenkomsten, waarbij wordt afgezien van de toegang tot de door de wet ingestelde rechter, in zekere mate aanvaardbaar zijn. In het artikel is opgenomen dat een ieder recht heeft op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld. De nadruk wordt bij afwijking gelegd op het woord recht. Het toegang hebben tot de door de wet ingestelde, onafhankelijke en onpartijdige rechter betreft dus geen plicht en partijen kunnen, indien zij dat wensen, afzien van dit recht.

Met de toepassing van artikel 17 Grondwet en artikel 1020 lid 1 en lid 3 NRv kan worden afgeleid dat partijen afstand kunnen doen van hun recht een beroep te doen

³¹ Asser, TvA 2013/40 no. 4

³² Forumshopping is het op zoek gaan naar het rechtsbestel dat de meest gunstige uitkomst zal hebben voor die partij.

³³ Van der Kraan, MvO 2017/3&4, p. 105.

³⁴ Meijer 2011 p. 2 en p. 33.

³⁵ Meijer 2011 p. 38

op de door de wet ingestelde gerechten. Zij kunnen arbitrage overeenkomen indien het gaat over een geschil met betrekking tot een recht waar zij de vrije beschikking over hebben. In ieder geval moet er tussen de partijen wilsovereenstemming zijn.³⁶

2.3.3 Arbitrage in Suriname

In artikel 10 van de Grondwet van Suriname is opgenomen dat een ieder bij aantasting van zijn of haar rechten en vrijheden aanspraak heeft op een eerlijke en openbare behandeling van zijn klacht binnen een redelijke termijn en door een onafhankelijke rechter. De eerlijke en openbare behandeling van klachten door een onafhankelijke rechter levert geen problemen op.³⁷ Van een belangrijke element blijkt in de praktijk echter geen sprake, namelijk de beslissing binnen een redelijke termijn.³⁸

Er is een enorme achterstand binnen de rechtspraak in Suriname. Dit wordt niet alleen door de gemeenschap gemerkt, maar ook door de rechterlijke macht onderkend. De afhandeling van een zaak in kort geding kan wel tot een jaar duren, terwijl een bodemprocedure minimaal drie jaren duurt. Als een partij in hoger beroep gaat duurt het dus nog langer voordat partijen een definitief oordeel krijgen. Dit heeft tot gevolg dat er door advocaten en andere procesvertegenwoordigers oneigenlijk gebruik gemaakt wordt van de kortgedingprocedure om op die manier sneller een rechterlijke uitspraak af te dwingen. Een oorzaak van deze achterstand is het feit dat er een aanzienlijk tekort aan rechters is. Naar internationale standaarden is het aantal functionerende rechters niet eens de helft van het minimale aantal dat daadwerkelijk nodig is om te kunnen zorgen voor efficiënte rechtsgang.³⁹ Ook moet het aantal rechtsgebouwen en rechtszalen uitgebreid worden. Er moet een algehele modernisering komen, waarbij ook de faciliteiten die ter beschikking staan van de rechterlijke macht, moeten worden uitgebreid. Voornamelijk de ICT faciliteiten laten te wensen over. Er is geen website waar men terecht kan voor algemene informatie over bijvoorbeeld het verloop van een rechtszaak. Het Hof van Justitie pleit voor complete verzelfstandiging.⁴⁰ Momenteel is de rechterlijke macht qua budgettaire aangelegenheden compleet afhankelijk van een deel van de uitvoerende macht, namelijk het Ministerie van Justitie en Politie.⁴¹ Dit houdt in dat interne besluiten van administratief-organisatorische aard, die door de rechterlijke macht genomen

³⁶ Meijer 2011, p. 37

³⁷ Mensenrechten Rapport Suriname 2014: <http://www.bearingpointcaribbean.com/human-rights-report-2014-suriname-mensenrechten-rapport-suriname-2014/>

³⁸ In de Engelse Arbitration Act van 1996 is hier een toepasselijke samenvatting van gegeven, waarvan Asser de mening is toegedaan dat deze in de Nederlandse wetboeken moet worden overgeschreven. Het artikel luidt als volgt: "The tribunal shall— (a) act fairly and impartially as between the parties, giving each party a reasonable opportunity of putting his case and dealing with that of his opponent, and (b) adopt procedures suitable to the circumstances of the particular case, avoiding unnecessary delay or expense, so as to provide a fair means for the resolution of the matters falling to be determined."

³⁹ Interview Rasolbaks, wnd. president bij het HvJ in Suriname.

⁴⁰ Interview Rasolbaks, wnd. president bij het HvJ in Suriname.

⁴¹ Mensenrechten Rapport Suriname 2014: <http://www.bearingpointcaribbean.com/human-rights-report-2014-suriname-mensenrechten-rapport-suriname-2014/>

moeten worden, via de weg van goedkeuring door het Ministerie van Justitie en Politie behoren te gaan.

In 1954 werd het Surinaams Arbitrage Instituut (SAI) opgericht. Dit instituut hield zich toen voornamelijk bezig met het beslechten van geschillen die zich binnen de bouwsector voordeden. Gedurende de tachtiger en negentiger jaren van de vorige eeuw hebben sommige bestuursleden van het SAI het land verlaten, terwijl anderen geen belangstelling meer hadden in lidmaatschap van het instituut of kwamen te overlijden. Hierdoor raakte het Surinaams Arbitrage Instituut in de vergetelheid. Op 4 augustus 2014 is dit instituut nieuw leven ingeblazen. Het SAI heeft een plan van aanpak opgesteld, waardoor het instituut weer actief zou moeten worden. Het is de bedoeling dat het instituut zich niet langer alleen met bouwgeschillen zal bezighouden, maar met allerlei geschillen van privaatrechtelijke aard. Hierdoor zal de werkdruk van de rechters worden verlicht en kan de enorme achterstand bij de rechterlijke macht ingehaald worden.⁴² Ook zal een alternatief geboden worden voor partijen die vanwege de voordelen van ADR (zie paragraaf xxxxx) niet de weg van de overheidsrechtspraak willen volgen.

2.4 Enkele voordelen van arbitrage

2.4.1 De deskundigheid van de arbiter(s)

De bevoegdheid om een uitspraak te doen in een geschil tussen partijen ontlenen de arbiters aan de arbitrage overeenkomst. Het gaat om een opdracht van partijen aan de arbiters; arbiters worden ook door partijen betaald. Arbiters ontlenen hun bevoegdheid derhalve rechtstreeks aan de door partijen aan hen gegeven opdracht op basis van de arbitrageovereenkomst.⁴³

Bij overheidsrechtspraak hebben partijen niet de mogelijkheid te kiezen aan welke rechter zij hun geschil zullen voorleggen. Partijen bepalen wel wie de arbiters zijn. Bij arbitrage kunnen dan ook een of meerdere deskundigen als arbiter worden benoemd, bijvoorbeeld, naast of in plaats van een jurist, een technisch specialist.⁴⁴ De specialist heeft een beter begrip van de technische zaken, waardoor die over het algemeen in staat zal zijn een beter oordeel te vellen over het geschil dat partijen verdeeld houdt. De overheidsrechter heeft over het algemeen geen specialistische kennis, waardoor zijn oordeel bepaald zal worden door zijn persoonlijke inzichten of het advies van een door hem benoemde deskundige. Doordat de arbiters een specifieke deskundigheid hebben, wordt de kwaliteit van het vonnis verhoogd. Ook kan het proces sneller worden afgerond omdat de arbiters al bekend zijn met bijvoorbeeld de vaktermen die tijdens het geding gebruikt worden.⁴⁵

⁴² Interview voorzitter van SAI

⁴³ Asser, TVA 2013/40 no. 4

⁴⁴ Koster, Bb 2017/12 no. 9

⁴⁵ Berger & Janssen, Bb 2017/10, p. 30-31.

2.4.2 De vertrouwelijkheid

Een van de steunpilaren van arbitrage is vertrouwelijkheid. Dit in tegenstelling tot gerechtelijke procedures en vonnissen, die in principe openbaar zijn (art. 27 NRv).⁴⁶ Hoewel de vertrouwelijkheid bij arbitrage niet in de wet is vastgelegd, wordt dit beginsel beschouwd als één van de karaktereigenschappen van arbitrage. Omdat arbitrage zich over het algemeen achter gesloten deuren, zonder publiek, afspeelt, kiezen partijen die er behoefte aan hebben dat hun geschil buiten de openbaarheid blijft voor arbitrage.⁴⁷

In sommige wetten en reglementen is bepaald dat het bestaan van een arbitrageovereenkomst voldoende is voor aanneming van het gelden van een geheimhoudingsplicht. Er kan sprake zijn van een ruime geheimhoudingsplicht, waarbij er op geen enkele wijze informatie verstrekt mag worden over de procedure of het geschil, waaronder informatie over de identiteit van de personen die bij het geding betrokken zijn. Bij een beperkte geheimhoudingsplicht zullen delen van deze informatie geheim gehouden worden.⁴⁸ Dit kan bijvoorbeeld informatie betreffen die dient ter bescherming van de concurrentiepositie van een bepaald bedrijf. Ook het arbitraal vonnis valt over het algemeen onder de geheimhoudingsverplichting. Hierop wordt een uitzondering gemaakt als de publicatie wordt geanonimiseerd en ten behoeve is van de wetenschap.⁴⁹

Er bestaat wat onduidelijkheid over wie gebonden is aan de geheimhoudingsverplichting. Aangenomen wordt dat in ieder geval de arbiters en secretarissen zich aan de geheimhoudingsplicht dienen te houden. De rol van de partijen die bij het geschil betrokken zijn is onduidelijk. Uit bestaande regels kan worden afgeleid dat het partijen vrij staat informatie vrij te geven over hun eigen documenten. Ten aanzien van getuigen, deskundigen en andere derden die bij het geding betrokken zijn, is er ook onduidelijkheid.⁵⁰ Hierbij kan voorgesteld worden dat als partijen er behoefte aan hebben, zij deze personen een geheimhoudingsovereenkomst laten tekenen.

2.4.3 De kosten

Hoewel de kosten van arbitrage over het algemeen hoger liggen dan bij een procedure voor de overheidsrechter, is er bij de overheidsrechter sprake van verplichte procesvertegenwoordiging.⁵¹ Bij arbitrage is hier geen sprake van.

⁴⁶ Berger & Janssen, Bb 2017/10, p. 30.

⁴⁷ Van der Kraan 2017, p. 105.

⁴⁸ van Haersolte-van Hof, TVA 2011/35, p.4.

⁴⁹ van Haersolte-van Hof, TVA 2011/35, p.4.

⁵⁰ van Haersolte-van Hof, TVA 2011/35, p.4-5.

⁵¹ Berger & Janssen 2017/10, p. 33.

Bovendien kan een procedure aanhangig gemaakt bij de overheidsrechter jarenlang duren, waardoor de kosten ook kunnen oplopen. Daarbij kan geen hoger beroep worden ingesteld tegen een arbitraal vonnis, tenzij partijen dat zelf zijn overeengekomen. Hierdoor zal er veel sneller een definitieve uitspraak zijn en zijn partijen niet eindeloos in een geschil verwickeld. Ten slotte hebben partijen de vrijheid procedurele afspraken te maken en kunnen zij zelf bewerkstelligen dat de procedure niet langer duurt dan nodig.⁵² Tijdens een arbitrale procedure zijn alle kosten voor rekening van de partijen en een procedure die heel lang zou duren zou ongetwijfeld tot hoge kosten voor partijen leiden.

2.4.4 De (verregaande) partijautonomie

De partijautonomie speelt tijdens een arbitrale procedure een veel grotere rol dan tijdens een procedure voor de overheidsrechter. Partijen hebben bij een arbitrale procedure veel zeggenschap over het verloop van de procedure.⁵³ Ook over de manier waarop de arbiters een besluit nemen hebben partijen veel zeggenschap. De arbiters doen volgens de wet een uitspraak op grond van de geldende rechtsregels (artikel 1054 Rv), maar partijen kunnen ervoor kiezen de arbiters de opdracht te geven om een beslissing te nemen als goede mannen naar billijkheid.⁵⁴

2.5 Samenvatting

Een geschil kan op verschillende manieren worden opgelost. Partijen kunnen ervoor kiezen het geschil in onderling overleg zelf op te lossen, naar de overheidsrechter te stappen of het geschil door middel van een alternatieve geschiloplossing te beslechten. Iedere manier van geschilbeslechting heeft zijn voor- en nadelen en partijen dienen een goede overweging te maken alvorens te kiezen voor de beste manier voor oplossing van het tussen hen geldend geschil. Zo kan de wens om een geschil binnenshuis te houden één van de redenen zijn waarom partijen ervoor kiezen hun geschil door middel van arbitrage op te lossen. Arbitrage speelt zich, anders dan een procedure bij de overheidsrechter, niet in het openbaar af.⁵⁵ Met de moderne ontwikkelingen wordt het voor partijen tussen wie een conflict speelt bovendien steeds belangrijker om onnodig lange procedures te voorkomen. Men heeft belang bij efficiëntie.⁵⁶ Hierbij kan arbitrage een volwaardig alternatief blijken.

Bij zowel boven-partijen als tussen-partijen geschiloplossing is er sprake van het invoeren van hulp van een neutrale, onafhankelijke, onpartijdige derde door partijen die een conflict hebben.⁵⁷ Bij boven-partijen geschiloplossing wordt traditioneel aan

⁵² Van der Kraan 2017/3&4, p. 105.

⁵³ Asser, TvA 2013/40 no. 4

⁵⁴ Asser, TvA 2013/40 no. 4

⁵⁵ Asser, TvA 2013/40 no. 4.

⁵⁶ Asser, TvA 2013/40 no. 4.

⁵⁷ Brenninkmeijer 2005 p. 7.

de overheidsrechter gedacht, maar hier zijn alternatieven voor. De meest bekende alternatieven zijn arbitrage en bindend advies. Bij deze vormen van conflictoplossing leggen partijen de beslechting in handen van een derde die als het ware boven partijen staat.⁵⁸ Bij tussen-partijen geschiloplossing, zoals mediation, ligt dit anders. Het zijn partijen die gezamenlijk tot een oplossing komen, zij het met hulp van een derde die het verloop van de mediation faciliteert. Het bemiddelingsproces is informeel, terwijl bij arbitrage in het wetboek van Rv neergelegde regels gelden, waar arbiters zich aan dienen te houden.

⁵⁸ Brenninkmeijer 2005 p. 8.

Hoofdstuk 3. Arbitrageregeling in Suriname

3.1 Inleiding

De arbitrageregeling van Suriname dateert van het jaar 1954. Begrijpelijk is dat de regels erg verouderd zijn en niet voldoen aan de hedendaagse eisen van geschilbeslechting door middel van arbitrage. Zoals eerder vermeld zijn er bijna geen literaire bronnen. Ook wordt arbitrage in Suriname weinig toegepast waardoor er niet naar de praktijk gerefereerd kan worden. In dit hoofdstuk zal ik de huidige Surinaamse arbitrageregeling bespreken. Aan de orde komen de arbitrageovereenkomst en haar geldigheid, de bevoegdheden van respectievelijk de overheidsrechter en de scheidsmannen.

3.2 De arbitrageovereenkomst

In het eerste artikel van de arbitrageregeling, artikel 500 SRv, wordt aangegeven welke geschillen aan arbitrage kunnen worden onderworpen. Een ieder is bevoegd om geschillen omtrent de rechten, waar zij de vrije beschikking over hebben, aan de beslissing van scheidsmannen te onderwerpen. In het derde lid van artikel 500 SRv is opgenomen dat men ook een arbitrageovereenkomst mag sluiten voordat een geschil zich voordoet. Hieruit kan worden afgeleid dat zowel bestaande als toekomstige geschillen aan de beslissing van scheidsmannen kunnen worden onderworpen.

In de arbitrageregeling wordt regelmatig de term arbitraal compromis gebruikt. Zo wordt het geding gevoerd binnen de termijnen en op de wijze als bij het compromis bepaald (artikel 509 SRv), kunnen partijen bij compromis bepalen dat de arbiters moeten oordelen als geode mannen naar billijkheid (artikel 516 SRv) en kunnen partijen bij compromis overeenkomen dat hoger beroep tegen het arbitraal vonnis is toegelaten (artikel 524 SRv). Het ligt het niet voor de hand dat deze bepalingen alleen gelden als de arbitrageovereenkomst wordt gesloten voordat tussen partijen een geschil is ontstaan. Het moment waarop de arbitrageovereenkomst wordt gesloten, is derhalve niet bepalend voor de toepasselijkheid van de in de wet genoemde bepalingen. Om verwarring te voorkomen zal ik niet de term compromis, maar de term arbitrageovereenkomst gebruiken.

In het vierde lid van artikel 500 SRv staat dat er geen arbitrageovereenkomst gesloten mag worden over giften en legaten tot levensonderhoud, huisvesting of kleding. Ook over scheidingen tussen echtgenoten, zaken betreffende de staat van personen of zaken waarover het aangaan van een dading bij wet uitgesloten zijn, mag er geen arbitrageovereenkomst gesloten worden.

Er wordt in de wet steeds naar een geschil verwezen en de wet maakt het niet expliciet mogelijk om andere zaken te onderwerpen aan arbitrage. Op grond van de

huidige regelgeving is het dus niet toegestaan een overeenkomst tot arbitrage te sluiten als geen sprake is van een geschil tussen partijen.

3.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst

Een overeenkomst tot arbitrage is geldig als deze geldig is overeenkomen volgens het recht van de plaats waar de arbitrage plaats zal hebben. Indien de plaats van arbitrage Suriname is, moet dus naar Surinaams recht (SRv) bepaald worden of de overeenkomst tot arbitrage geldig is.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de formele en de materiële geldigheid van de arbitrageovereenkomst. De formele geldigheid heeft te maken met de geldigheid van de overeenkomst qua vorm. De materiële geldigheid heeft te maken met de geldigheid van de overeenkomst qua inhoud. De materiële geldigheid wordt bepaald door het verbintenissenrecht.⁵⁹ Op grond van het verbintenissenrecht moet onder andere nagegaan worden of degenen die de arbitrageovereenkomst gesloten hebben bekwaam en bevoegd waren,⁶⁰ alsook of de overeenkomst niet onder dwang, dwaling of bedrog gesloten is.⁶¹ Verdedigd kan worden dat, omdat arbitrage gebaseerd is op een overeenkomst, de regels genoemd in de tweede afdeling van het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing zijn. In artikel 1342 BW is bepaald dat de toestemming die onder dwang, dwaling of bedrog is gegeven bij het sluiten van een overeenkomst, van geen waarde is. In de artikelen 1343 en 1344 BW is aangegeven dat een overeenkomst gesloten onder deze omstandigheden nietig is.

In artikel 503 SRv is opgenomen aan welke eisen de arbitrageovereenkomst moet voldoen. De arbitrage moet schriftelijk overeengekomen en door partijen ondertekend worden. Indien partijen niet in staat zijn te tekenen, moet de overeenkomst voor een notaris en getuigen worden opgemaakt (artikel 503 lid 1 SRv). In de akte moeten de onderwerpen van het geschil, de namen en woonplaatsen van partijen en de scheidsmannen worden opgenomen. Het derde lid van het artikel bepaalt dat de overeenkomst tot arbitrage nietig is, als niet aan alle bovenstaande eisen is voldaan. Op grond van deze bepaling kan geconcludeerd worden dat de schriftelijkheidseis bij een overeenkomst tot arbitrage een totstandkomingsvereiste is. Het is dus niet mogelijk arbitrage mondeling overeen te komen. Als partijen mondeling arbitrage overeenkomen, is deze overeenkomst nietig.

⁵⁹ Van der Kraan 2017/3&4, p. 106

⁶⁰ De subjectieve arbitraliteit of arbitraliteit *rationae personae*.

⁶¹ Dwang, dwaling en bedrog zijn genoemd in art 3:44 BW. Indien een geldig beroep op één of meer van deze gronden wordt gedaan, is de onder deze omstandigheden gepleegde rechtshandeling vernietigbaar. = NL en dit HS gaat over Suriname

De formele geldigheid heeft te maken met de procesrechtelijke zijde van de arbitrageovereenkomst. Anders dan in het Nederlandse recht (zie paragraaf xxx) is in de Surinaamse wet geen bepaling opgenomen die de consument beschermt. Een getekende overeenkomst waarin naar de algemene voorwaarden wordt verwezen voldoet derhalve aan de vereisten van de arbitrageovereenkomst.

3.4 Bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de relatieve competentie en de absolute competentie. Bij de absolute competentie gaat het om het soort gerecht (in Suriname de kantonrechter of het Hof van Justitie) dat bevoegd is tot kennisneming van een zaak. Bij de relatieve competentie gaat het om welke rechter, geografisch bekeken, bevoegd is tot kennisneming van een zaak. Verdedigd kan worden dat het bij het bepalen van de bevoegdheid bij arbitrage, het gaat om een vorm van absolute competentie. Het is namelijk de vraag welke soort rechter (de overheidsrechter of de particuliere rechter) bevoegd is tot kennisneming van de zaak.⁶²

Over de bevoegdheden van de overheidsrechter en het scheidsgerecht zijn geen specifieke bepalingen. Aangenomen mag worden dat ieder zijn eigen bevoegdheid nagaat. In de praktijk is het zo dat de overheidsrechter zich onbevoegd zal verklaren als er sprake is van een geldige overeenkomst tot arbitrage tussen partijen. Dit gebeurt enkel nadat één der partijen zich, voor alle weren, beroept op het bestaan van een geldige overeenkomst van arbitrage tussen partijen en de rechter tot dezelfde conclusie komt. De rechter zal niet ambtshalve toetsten of er sprake is van een geldende arbitrageovereenkomst. Als één van de partijen tussen wie er geen arbitrageovereenkomst geldt, zich tot een scheidsgerecht wendt, zal de wederpartij voor alle weren moeten aangeven dat er geen sprake is van een gesloten arbitrageovereenkomst en dat de overheidsrechter bevoegd is.

Aangezien er gronden in de wet zijn genoemd op grond waarvan een arbitrageovereenkomst nietig is,⁶³ mag aangenomen worden dat scheidsmannen die met een dusdanige overeenkomst geconfronteerd worden, zich ambtshalve onbevoegd zullen verklaren om over een dergelijk geschil te beslissen. Hetzelfde geldt als zaken niet ter vrije wilsbeschikking van partijen zijn. Arbiters dienen partijen vervolgens naar de overheidsrechter verwijzen. Omgekeerd zal de overheidsrechter aan wie een zaak, die niet aan arbitrage mag worden onderworpen, zoals echtscheiding, de zaak in behandeling nemen, ook als hierover een arbitrage overeenkomst gesloten is.

⁶² Meijer, 2011/12.6.1

⁶³ De gronden van nietigheid zijn genoemd in de artikelen 501 en 503 SRv.

3.5 Het arbitraal geding

Inleiding

Het eindoordeel van de arbiters, die in een arbitrale procedure overigens worden aangeduid als scheidsmannen, dient aan bepaalde vereisten te voldoen. Ik zal in deze paragraaf nader ingaan op de betekenis die aan het eindoordeel of vonnis moet worden toegekend en de gevolgen daarvan voor partijen. Verder komt aan de orde het arbitraal beding en bewijsvoering daarvan. Tot slot behandel ik deze paragraaf de beslissing van de scheidsmannen, die in een arbitraal vonnis dient te worden vastgelegd en de mogelijkheden tot eventuele vernietiging daarvan.

3.5.1 Verloop van de arbitrageprocedure

In artikel 509 SRv staat dat partijen in de arbitrageovereenkomst bepalen hoe het geding zal plaatsvinden. Ook bepalen partijen de termijnen binnen welke het geding gevoerd zal worden. Als partijen dit hebben nagelaten, wordt de wijze van gedingvoering door de scheidsmannen bepaald. De scheidsmannen mogen na het verstrijken van de door partijen overeengekomen termijnen alleen de stukken die partijen voor afloop van de termijnen hebben ingediend, in behandeling nemen (Artikel 510 SRv). Op deze manier worden partijen in zekere mate onder druk gezet om tijdig de stukken in te dienen. De scheidsmannen hebben echter de bevoegdheid om, in overleg met partijen, nieuwe termijnen vast te stellen als partijen hebben nagelaten stukken in te dienen (artikel 511 SRv).

3.5.2 Beginselen tijdens het arbitrageproces

Over de rechtsbeginselen waar de scheidsmannen zich tijdens het geding aan moeten houden, zoals het beginsel van hoor en wederhoor, is in de huidige arbitrageregeling niets opgenomen. In artikel 119 SRv is het beginsel van hoor en wederhoor wel opgenomen. In het huidige arbitragereglement van het SAI staat dat arbitrageprocedures worden gevoerd op de wijze voorgeschreven door het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Hieruit kan worden afgeleid dat het beginsel van hoor en wederhoor tijdens arbitrageprocedures moet worden gehanteerd.

3.5.3 Bewijs in het arbitraal geding

Tijdens een civiele procedure is er geen sprake van wetenschappelijk onderzoek naar de objectieve feiten. Rechters beslissen op basis van hetgeen partijen tijdens het geding naar voren brengen. In artikel 21 van het NSRv is bepaald dat de rechter, indien partijen zich niet aan de verplichting om het proces naar waarheid te voeren houden, daar gevolgen aan mag verbinden. Hierdoor wordt de normaal lijdelijke rol van de rechter ingedamd. Bij arbitrage is het van belang dat partijen de uitspraak accepteren en respecteren. Dit wordt bevorderd als partijen zich tijdens het geding gehoord voelen, als de arbiters hun beslissing baseren op de juiste en volledige

feiten en als de feiten niet zondermeer door de arbiters worden aangenomen, maar ook voldoende bewezen worden.⁶⁴

In artikel 513 SRv is bepaald dat als er gerechtelijk onderzoek moet plaatshebben over de authenticiteit van een geschrift, zoals de echtheid van een overeenkomst of akte, of als er een tussengeschied van strafrechtelijke aard in het geding voorkomt, de scheidsmannen de partijen naar de overheidsrechter verwijzen.

Indien de scheidsmannen een getuigenverhoor hebben bevolen en de getuigen niet vrijwillig verschijnen, is de meest gereede partij bevoegd een verzoek bij de kantonrechter te doen, waarna de rechter het getuigenverhoor op dezelfde wijze zal houden als bij een gewone rechtszaak (artikel 515 SRv). Vervolgens wordt de zaak verder door de arbiters behandeld. In de huidige wet is er geen regeling opgenomen die handelt over het verkrijgen van advies van deskundigen. De mogelijkheid voor een arbiter om zelf een getuige of deskundige te horen is niet in de wet opgenomen. Ook de mogelijkheid van *cross-examination* is tijdens een arbitrale procedure ongekend. Deze bevoegdheid is aan de overheidsrechter toebedeeld. Ook ten aanzien van de plaatsopneming en bezichtiging door arbiters ontbreekt in de huidige wet een regeling.

3.6 De beslissing van scheidsmannen en het arbitraal vonnis

3.6.1 De beslissingsmaatstaf

In artikel 516 Rv is bepaald dat, tenzij partijen in de arbitrageovereenkomst bepalen dat de scheidsmannen als goede mannen naar billijkheid moeten oordelen over hun geschil, de scheidsmannen naar de regels des rechts zullen oordelen.

3.6.2 Het arbitraal vonnis

In artikel 517 SRv is specifiek opgenomen wat er allemaal in de beslissing opgenomen moet worden. Het gaat om de gegevens van partijen, de slotsom van hun wederzijdse beweringen, de motivering van de beslissing en de beslissing.

De beslissing moet door de scheidsmannen worden ondertekend (artikel 517 SRv). In artikel 518 SRv staat dat als de minderheid weigert te tekenen, de andere scheidsmannen hier melding van maken. Het vonnis heeft dan dezelfde kracht, als ware het door alle scheidsmannen getekend. Uit dit artikel kan worden afgeleid dat er een meerderheidsbeslissing wordt genomen.

In artikel 519 is bepaald dat er door de scheidsmannen, binnen acht dagen na de dag van de beslissing, een afschrift van hun beslissing bij de griffie van het

⁶⁴ Eikelboom 2017/14, nr. 4.

kantongerecht⁶⁵ gedeponereerd moet worden. In de wet is geen sanctie opgenomen, mochten de scheidsmannen zich niet aan deze regel houden.

Wil een arbitraal vonnis voor executie in aanmerking komen, moet er eerst een exequatur verleend worden. Een exequatur wordt verleend door de kantonrechter binnen wiens rechtsgebied de beslissing gevallen is (artikel 522 SRv).

Verzet tegen een arbitrale beslissing is op geen enkele wijze mogelijk (artikel 521 SRv). De mogelijkheid arbitraal hoger beroep in te stellen is alleen mogelijk als partijen dit in de overeenkomst tot arbitrage hebben bepaald (artikel 524 SRv). Uit de wet blijkt niet of dit ook bij een latere overeenkomst door partijen bepaald kan worden. Het arbitraal hoger beroep staat ter kennisneming van het Hof van Justitie (artikel 525 SRv).

3.6.3 Vernietiging van het arbitraal vonnis

In artikel 527 SRv staat een limitatieve opsomming van de gevallen waarin vernietiging van een arbitraal vonnis⁶⁶ kan worden gevraagd. Het betreft gevallen waarbij de scheidsmannen zich niet aan de overeenkomst van arbitrage hebben gehouden, gevallen waarbij de scheidsmannen niet bevoegd waren over het geschil te beslissen en gevallen waarin de beslissing op gebrekkige wijze tot stand gekomen is.

In artikel 528 SRv is bepaald dat de eis tot vernietiging binnen drie maanden, gerekend van de dag van de neerlegging van het vonnis bij de griffie, moet worden ingesteld. Als dit verzoek niet binnen drie maanden geschiedt, zal de eisende partij niet-ontvankelijk verklaard worden en dan blijft het arbitraal vonnis geldig. De eis tot vernietiging moet worden ingesteld bij verzoekschrift aan de rechter door wie exequatur verleend is (artikel 529 SRv). Over de gevolgen van vernietiging is niets in de wet geregeld. Er is een aantal zaken niet in de Surinaamse arbitragewet geregeld. Vanwege het feit dat er in Suriname nauwelijks gebruik gemaakt wordt van arbitrage, ontbreekt jurisprudentie over de gevolgen van vernietiging.

3.7 Samenvatting

Naar mijn mening laat de huidige Surinaamse arbitrageregeling te veel ruimte open voor zelfinterpretatie. Hoewel het bij arbitrage in Nederland de bedoeling van de wetgever is om veel aan partijen over te laten, moeten er wel duidelijke regelingen zijn in de gevallen waarin partijen geen regeling hebben getroffen.

Er zijn bijna geen literaire bronnen die betrekking hebben op de Surinaamse arbitrageregeling. Om deze reden is dit hoofdstuk voornamelijk beschrijvend.

⁶⁵ Het gaat hier om het kantongerecht binnen wiens rechtsgebied de beslissing heeft plaatsgevonden.

⁶⁶ Het betreft een arbitraal vonnis dat niet vatbaar is voor hoger Beroep

Hoofdstuk 4. Arbitrageregeling in Nederland

4.1 Inleiding

De Nederlandse arbitrageregeling is voor het laatst op 1 januari 2015 gewijzigd. In het volgende hoofdstuk komen, net als in hoofdstuk 3 bij de behandeling het Surinaamse arbitragerecht, de voor arbitrage belangrijkste onderwerpen aan de orde.

4.2 De arbitrageovereenkomst

Ook de Nederlandse regeling begint met een uitleg over de arbitrageovereenkomst (artikel 1020 NRv). Partijen kunnen een overeenkomst sluiten om bestaande en toekomstige geschillen door middel van arbitrage te doen beslechten. Het compromis is de overeenkomst tot arbitrage die wordt gesloten als er al een geschil tussen partijen bestaat. Door het sluiten van een arbitraal beding verbinden partijen zich om geschillen die tussen hen zouden kunnen ontstaan aan arbitrage te onderwerpen (artikel 1020 lid 2 NRv). De arbitrageovereenkomst mag niet leiden tot de vaststelling van rechtsgevolgen welke niet ter vrije bepaling van partijen staan (artikel 1020 lid 3 NRv). Hoewel er verder niet in de wet is aangegeven om welke soort geschillen het gaat, wordt ervanuit gegaan dat het zaken van openbare orde betreft. Deze zaken hebben namelijk derdenwerking. Hierbij kan gedacht worden aan familierechtelijke vaststellingen en faillietverklaring.⁶⁷

In het vierde lid van het artikel is een niet-limitatieve opsomming gegeven van zaken die buiten geschil aan arbitrage kunnen worden onderworpen. Het gaat om de vaststelling van de aard of staat van zaken (sub a), de bepaling van de hoogte van een schadevergoeding of te betalen geldsom (sub b) en de wijziging van de door partijen gesloten arbitrageovereenkomst (sub c). Er bestond in de praktijk behoefte aan een in de wet verankerde methode voor bovenstaande zaken die zich buiten geschil afspelen. Voorheen bestond voor deze zaken alleen het alternatief van bindend advies als partijen niet naar de overheidsrechter wilden stappen. Het bindend advies, gebaseerd op een overeenkomst, geeft niet dezelfde waarborgen, zoals wettelijke regelingen en een executoriale titel, als bij arbitrage.⁶⁸ Het is denkbaar dat partijen er behoefte aan hebben dat, ter voorkoming van een geschil, een derde, onafhankelijke partij een besluit neemt met betrekking tot een tussen hen bestaande onzekerheid. Als bijvoorbeeld onzekerheid bestaat over de waarde van een bepaald object of de hoogte van een schadevergoeding, kunnen partijen deze onzekerheid door middel van arbitrage laten wegnemen. De scheidsmannen treden in deze gevallen niet zo zeer op als geschilbeslechter, maar als deskundige beoordelaar.

⁶⁷ Visser, *Tekst & Commentaar op art. 1020 Rv*, 2012.

⁶⁸ Snijders, *GS Burgerlijke Rechtsvordering*, artikel 1020 Rv 2011, aant. 3.

4.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst

Voor de betekenis van de materiële en formele geldigheid van de arbitrageovereenkomst verwijs ik naar paragraaf 3.2.

In de Nederlandse wet is een verwijzingsregel⁶⁹ opgenomen die toeziet op de materiële geldigheid van de arbitrageovereenkomst. Ook kan door middel van deze verwijzingsregel het op de arbitrageovereenkomst materieel toepasselijk recht worden bepaald.⁷⁰ In de regel is bepaald dat een arbitrageovereenkomst materieel geldig is, als zij geldig is naar het recht dat partijen hebben gekozen of naar het recht van de plaats van arbitrage.⁷¹

Overeenkomstig artikel 1053 NRv staat de arbitrageovereenkomst los van de overeenkomst waar zij betrekking op heeft. De arbitrageovereenkomst dient om die reden te worden beschouwd en beoordeeld als een afzonderlijke overeenkomst. Hieruit kan worden afgeleid dat als er sprake is van een wilsgebrek met betrekking tot de hoofdovereenkomst, dit geen automatische gevolgen heeft voor de arbitrageovereenkomst. Als een partij zich op een wilsgebrek met betrekking tot de hoofdovereenkomst beroept, dan is het scheidsgerecht, op grond van de arbitrageovereenkomst, bevoegd te oordelen over het al dan niet gegrond zijn van dit beroep.⁷²

Als de gedaagde in een geding bij de overheidsrechter een beroep doet op het bestaan van een geldige arbitrageovereenkomst, zal de eiser moeten aangeven dat er sprake is van een wilsgebrek met betrekking tot de overeenkomst tot arbitrage. Als dit beroep slaagt, zal de arbitrageovereenkomst worden vernietigd en zal de overheidsrechter zich op grond van artikel 1022 NRv bevoegd verklaren. Betreft het een geding voor het scheidsgerecht, dan zal de gedaagde zich moeten beroepen op een wilsgebrek met betrekking tot de arbitrageovereenkomst. Als er een geslaagd beroep wordt gedaan op een wilsgebrek, zal het scheidsgerecht zich op grond van 1025 lid 5 NRv onbevoegd verklaren en is de overheidsrechter bevoegd.⁷³ Als het scheidsgerecht meent dat een geldige arbitrageovereenkomst bestaat en zich bevoegd verklaart, heeft de partij de mogelijkheid om een vordering tot vernietiging van het arbitraal vonnis in te stellen op de grond dat er geen sprake was van een geldige overeenkomst tot arbitrage genoemd in artikel 1065 lid 1 sub a NRv.⁷⁴

Aan het bewijs van de arbitrageovereenkomst is een schriftelijkheidseis verbonden. Het schriftelijkheidsvereiste in artikel 1021 NRv genoemd, heeft dus geen betrekking

⁶⁹ Artikel 10:166 BW.

⁷⁰ Koppenol-Laforce, *Tekst & Commentaar op Titel 16 Boek 10 BW*, 2015.

⁷¹ Van den Nieuwendijk, TCR 2014 afl. 4, par. 2.2.2.

⁷² Meijer 2011/8.9.

⁷³ Meijer 2011/8.9.

⁷⁴ Meijer 2011/8.9.

op de totstandkoming van de arbitrageovereenkomst. Indien één van de partijen betwist dat een arbitrageovereenkomst bestaat, zal de wederpartij het bestaan van een dergelijke overeenkomst enkel door het overleggen van een schriftelijk stuk kunnen bewijzen. De overeenkomst kan ook door middel van elektronische gegevens worden bewezen.

Over het antwoord op de vraag of partijen de bedoeling hebben afstand te doen van de overheidsrechter mag geen twijfel bestaan. De afstand van het recht genoemd in artikel 17 Gw,⁷⁵ moet duidelijk en ondubbelzinnig geschieden. Er mogen hieromtrent geen misverstanden of twijfels bestaan. De eis van het geschrift dient ter bevordering van de rechtszekerheid.⁷⁶ Bovendien leidt het stellen van het geschrift als enig bewijsvoorschrift ertoe dat de overeenkomst op eenvoudige manier bewezen kan worden.⁷⁷

Volgens Meijer moet de bepaling van artikel 1021 NRv tot een totstandkomingsvereiste worden omgedoopt.⁷⁸ Omdat de overeenkomst tot arbitrage alleen kan worden bewezen door een geschrift, kan de gehele onzekerheid met het al dan niet bestaan van een arbitrageovereenkomst worden weggenomen door het ombuigen van het bewijsvoorschrift tot een totstandkomingsvoorschrift. Overigens bepaalt artikel 1021 NRv dat het geschrift ook door of namens de wederpartij uitdrukkelijk of stilzwijgend moet zijn aanvaard.⁷⁹ Als het bestaan van de arbitrageovereenkomst niet wordt betwist, is er geen geschrift nodig. Het geschrift dient slechts ter bewijs indien het bestaan de overeenkomst wordt betwist. In het verlengde hiervan kan gesteld worden dat indien een partij een arbitraal geding aanhangig maakt, terwijl er geen (mondelijke) arbitrage was overeengekomen, door het voeren van verweer door de wederpartij, er toch arbitrage is overeengekomen.⁸⁰

In het derde lid van artikel 1020 NRv is bepaald dat er geen arbitrageovereenkomst gesloten mag worden met betrekking tot zaken welke niet ter vrije wilsbeschikking van partijen staan. Als er toch zo een overeenkomst gesloten wordt, wordt deze beschouwd als nooit te hebben bestaan.

In artikel 6:233 BW is opgenomen dat een beding in de algemene voorwaarden vernietigbaar is indien het, gelet op de aard en de overige inhoud van de overeenkomst, de wijze waarop de voorwaarden zijn tot stand gekomen, de wederzijds kenbare belangen van partijen en de overige omstandigheden van het geval, onredelijk bezwarend is voor de wederpartij, of indien de gebruiker aan de

⁷⁵ Dit recht is ook gewaarborgd in artikel 6 EVRM.

⁷⁶ Meijer 2011/8.2.4.

⁷⁷ De rechter en het scheidsgerecht hoeven zich niet middels getuigenverhoor e.d. te laten overtuigen dat er sprake is van een geldige arbitrageovereenkomst.

⁷⁸ Meijer 2011/1.1.

⁷⁹ HR 2 februari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9767 (*Petermann/Frans Maas*).

⁸⁰ Meijer 2011/8.2.3.

wederpartij niet een redelijke mogelijkheid heeft geboden om van de algemene voorwaarden kennis te nemen.

Ten aanzien van de consument is er een specifieke regeling in de wet. De regeling handelt over de vernietigbaarheid van een beding opgenomen in de algemene voorwaarden die van toepassing zijn op een overeenkomst gesloten tussen een gebruiker en de wederpartij (artikel 6:236 BW). Het doel van deze regeling is om de positie van de, doorgaans zwakkere partij, de consument, ten opzichte van de ondernemer, te versterken. De ondernemer en de consument kunnen bij aparte overeenkomst besluiten hun geschil door middel van arbitrage te beslechten.⁸¹ Op deze wijze mag ervanuit gegaan worden dat de consument welbewust voor arbitrage kiest en dus niet tegen zijn wil van de overheidsrechter wordt afgehouden.⁸² Met betrekking tot consumententransacties is het in de algemene voorwaarden opgenomen arbitraal beding in 2015 op de zogenaamde zwarte lijst geplaatst. Dit houdt in dat het beding als onredelijk bezwarend wordt beschouwd.⁸³ Indien de consument zich tegen de arbitrageovereenkomst verzet zal de rechter het arbitragebeding ongeldig verklaren. Als de consument zich niet verzet, zal de rechter het beding ambtshalve ongeldig moeten verklaren.⁸⁴

Met betrekking tot arbitrage is in voornoemd artikel over de consument ook bepaald dat een beding waarin is vastgelegd dat beslechting van een geschil zal plaatsvinden door een ander dan de rechter die volgens de wet bevoegd zou zijn,⁸⁵ ook vernietigbaar is, tenzij de wederpartij⁸⁶ een maand nadat de gebruiker zich schriftelijk op het beding heeft beroepen in de gelegenheid is gesteld om voor de door de wet bevoegde rechter te kiezen (artikel 6:263 sub n BW). Als de consument het na die maand nalaat om voor de overheidsrechter te kiezen, zal het beding toch nog ambtshalve aan artikel 6:233 sub a BW getoetst moeten worden.⁸⁷

In artikel 1020 lid 5 NRv is bepaald dat een arbitraal beding dat is opgenomen in de partijen bindende statuten of reglementen ook tot een arbitrageovereenkomst wordt gerekend. Echter, deze zal alleen gelding vinden wanneer bij de toetreding een geschrift wordt aangeboden, waarin naar de statuten wordt verwezen.⁸⁸

Ook in de Nederlandse wet wordt er onderscheid gemaakt tussen de relatieve en de absolute competentie (art. 99 NRv). Zie hierover verder hoofdstuk 3.3.

⁸¹ *Kamerstukken II 2012/2013, 33611, 3.*

⁸² Artikel 17 Gw.

⁸³ Jongeneel 2017/11.26. Zie ook: Van den Nieuwendijk, TCR 2014 afl. 4, par. 2.2.3.

⁸⁴ HR 13 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:691, NJ 2014/274

⁸⁵ Dit geldt dus ook voor een beding opgenomen in de algemene voorwaarden waarin is bepaald dat het geschil door middel van arbitrage zal worden afgedaan.

⁸⁶ Onder de wederpartij wordt ook de consument begrepen.

⁸⁷ Rueb, Gras & Jongbloed 2015/14.1.4.

⁸⁸ Rueb, Gras & Jongbloed 2015/14.1.7.

4.4 Bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht

4.4.1 Bevoegdheid van de overheidsrechter

Over de vraag of er sprake is van een geldige overeenkomst van arbitrage kan op twee momenten getwist worden. In eerste instantie kan dit als er een geding aanhangig is gemaakt bij de overheidsrechter, terwijl beweerd wordt dat er een geldige overeenkomst van arbitrage is gesloten. Dit moet vroegtijdig in het geding geschieden, namelijk voor alle weren (artikel 1022 NRv). Het tweede moment waarop dit getoetst kan worden is nadat er een geheel of gedeeltelijk eindvonnis is gewezen door het scheidsgerecht. Er kan vernietiging van dat vonnis bij de overheidsrechter worden gevorderd.⁸⁹ In beide gevallen ligt de toetsing in handen van de overheidsrechter.⁹⁰ Hieruit kan worden afgeleid dat er door de overheidsrechter over het algemeen geen ambtshalve toetsing plaatsvindt.⁹¹ Als er geen beroep wordt gedaan op het bestaan van een arbitrageovereenkomst zal er dus ook geen toetsing van de geldigheidsvraag plaatsvinden door de overheidsrechter. Het beroep op het bestaan van een geldige overeenkomst tussen partijen zal expliciet moeten geschieden. Er kan daarom niet worden volstaan met het overleggen van een contract waarin een arbitraal beding is opgenomen. Er moet expliciet worden verwezen naar het betreffende beding.⁹²

In artikel 1022 NRv is bepaald dat de overheidsrechter zich onbevoegd zal verklaren om kennis te nemen van het geschil als er sprake is van een geldige arbitrageovereenkomst tussen partijen.⁹³ Als de overheidsrechter zich op grond van het bestaan van een geldige arbitrageovereenkomst onbevoegd heeft verklaard, zijn de arbiters bevoegd en moet het geschil door middel van arbitrage worden opgelost. Het beroep zal over het algemeen door de gedaagde worden gedaan; het is namelijk ondenkbaar dat de eiser, terwijl die de zaak aanhangig heeft gemaakt, zich niet-ontvankelijk zal laten verklaren door een beroep te doen op het bestaan van een arbitrageovereenkomst.

Als de rechter oordeelt dat er geen of geen geldige overeenkomst tot arbitrage bestaat, verklaart hij zich bevoegd en zal deze kennisnemen van de zaak. De bevoegd verklaring zal worden opgenomen in een tussenvonnis, nadat de rechter het besluit in een bevoegdheidsincident heeft genomen.⁹⁴ Tussentijds in hoger beroep gaan tegen een tussenvonnis is in beginsel niet mogelijk. Het is alleen mogelijk tegelijk met het eindvonnis hoger beroep in te stellen of als de rechter

⁸⁹ Meijer jaartal/11.6.1.

⁹⁰ Hierover meer in paragraaf 4.5.2.

⁹¹In gevallen betreffende de openbare orde zal de rechter wel aan ambtshalve toetsing doen (HR 7 mei 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0949, NJ 1993, 655 *Meulen/Keijsers*)

⁹² Meijer 2012/12.4.1.

⁹³ HR 7 mei 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0949, NJ 1993/655.

⁹⁴ Meijer, 2011/12.5.2.

anders bepaalt (artikel 337 lid 2 Nv). Indien de overheidsrechter zich in een bevoegdheidsincident bevoegd verklaart en een partij hiertegen pas bij het eindvonnis in beroep kan, zou dit ertoe kunnen leiden dat de hele procedure voor niets is geweest als de hogere rechter bepaalt dat de overheidsrechter zich in eerste instantie onbevoegd had moeten verklaren. Om die reden wordt verdedigd dat er op deze wetsbepaling een uitzondering moet worden gemaakt met betrekking tot arbitrage.⁹⁵

Zoals hierboven aangegeven, zal de verweerder zich tijdens een procedure bij de overheidsrechter voor alle weren moeten beroepen op het bestaan van een arbitrageovereenkomst. De stelplicht rust dus op de verweerder, terwijl de eiser voldoende zal moeten betwisten dat er sprake is van een geldige overeenkomst tot arbitrage als hij wil voorkomen dat het bestaan van de arbitrageovereenkomst komt vast te staan. Aan de betwisting zullen niet al te hoge eisen gesteld mogen worden, aangezien het in casu afstand van een grondrecht⁹⁶ betreft. Als alle feiten erop wijzen dat er tussen partijen een geldige overeenkomst tot arbitrage bestaat, zal het moeilijk zijn het bestaan van de arbitrageovereenkomst te weerleggen. Andersom kan met een blote ontkenning worden volstaan als er geen enkele aanwijzing of bewijs is dat er een geldige overeenkomst tot arbitrage tussen partijen bestaat.⁹⁷ Om te bewijzen dat er een geldige overeenkomst tot arbitrage bestaat, zal de verweerder in gevolge artikel 1021 NRv een geschrift moeten overleggen. In de zaak *Meulen/Keijzers*⁹⁸ heeft de Hoge Raad bepaald dat het bewijsvoorschrift van artikel 1021 Rv van openbare orde is. Als er getwist wordt over de geldigheid van een arbitrageovereenkomst moet de rechter ambtshalve toetsen of er aan de bepaling voldaan is. Ambtshalve toetsing houdt in dat de rechter moet nagaan of er aan alle elementen van de wetsbepaling is voldaan. De rechter zal bij betwisting van de arbitrageovereenkomst dus een geschrift moeten eisen en ook moeten nagaan of het geschrift daadwerkelijk uitdrukkelijk of stilzwijgend is aanvaard. De mogelijkheid bestaat dat een partij erkent dat hij een geschrift van de wederpartij heeft ontvangen dat in arbitrage voorziet, maar genoemd geschrift niet heeft aanvaard.⁹⁹ In dat geval is niet aan alle voorwaarden van artikel 1021 Rv voldaan. Het proces waarin de rechter een besluit neemt over het al dan niet bestaan van een geldige arbitrageovereenkomst, en dus zijn bevoegdheid, heet een bevoegdheidsincident.¹⁰⁰

4.4.2 Bevoegdheid van het scheidsgerecht

Een partij die in het arbitraal geding is verschenen, behoort vóór alle weren een beroep te doen op het ontbreken van een geldige arbitrageovereenkomst. De

⁹⁵ Meijer, 2011/12.5.2 en 12.4.1.

⁹⁶ Artikel 17 GW.

⁹⁷ Meijer 2011/12.4.4.

⁹⁸ HR 7 mei 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0949, NJ 1993, 655.

⁹⁹ Meijer, 2011/8.2.5.

¹⁰⁰ Meijer, 2011, p. 33-34.

mogelijkheid om dit beroep later in het geding te doen bestaat niet. Ook bij de overheidsrechter kan men zich dan niet meer beroepen op het ontbreken van een geldige overeenkomst tot arbitrage (artikel 1052 lid 2 NRv). De mogelijkheid zich achteraf op de onbevoegdheid van het scheidsgerecht te beroepen is wel mogelijk in geval een arbitrageovereenkomst is gesloten met betrekking tot een zaak die niet ter vrije bepaling van partijen staat (art 1020 lid 3 NRv). Hetzelfde geldt als de partij zich eerder niet kon??? beroepen op het ontbreken van een geldige overeenkomst van arbitrage.¹⁰¹ De bepaling van artikel 1052 NRv is van dwingend recht. De eiser kan zich beroepen op het feit dat de verweerder, die vrijwillig inhoudelijk op de eis ingaat, de bevoegdheid van het scheidsgerecht heeft aanvaard.¹⁰²

Net zoals de overheidsrechter oordeelt over zijn bevoegdheid, is het ook aan het scheidsgerecht gelegen een oordeel over zijn bevoegdheid te vellen (art 1052 lid 1 NRv).s Ook als het scheidsgerecht niet bevoegd is te oordelen over de voorliggende zaak, is het scheidsgerecht bevoegd te oordelen over de voorvraag betreffend zijn bevoegdheid.¹⁰³ De aantasting van de bevoegd verklaring van het scheidsgerecht kan alleen – gezamenlijk met een geheel of gedeeltelijk arbitraal eindvonnis met rechtsmiddelen¹⁰⁴ bij de overheidsrechter plaatsvinden (artikel 1052 lid 4 NRv). In essentie is het dus de overheidsrechter die zal oordelen of het scheidsgerecht, dat zich bevoegd heeft verklaard, al dan niet bevoegd was. Dit oordeel vindt plaats bij het verlenen van een exequatur of bij een vordering tot vernietiging.

Indien het scheidsgerecht zich onbevoegd verklaart, is het oordeel definitief. De rechter neemt dan kennis van de zaak en zal zich niet uitlaten over de onbevoegdheidsverklaring van het scheidsgerecht.¹⁰⁵ Om te voorkomen dat later in een geding bij de overheidsrechter de bevoegdheid van het scheidsgerecht in twijfel getrokken wordt, zal het scheidsgerecht dezelfde maatstaven moeten hanteren als de overheidsrechter die de bevoegdheid zal toetsen.

Indien een partij zich beroept op de onbevoegdheid van het scheidsgerecht wegens het ontbreken van een geldige overeenkomst tot arbitrage, kunnen zich twee situaties voordoen. Ten eerste is het mogelijk dat er wel een overeenkomst tot arbitrage is, maar de overeenkomst ongeldig is.¹⁰⁶ Ten tweede is het mogelijk dat er met betrekking tot de zaak helemaal geen overeenkomst tot arbitrage is tot stand gekomen.¹⁰⁷ Als het scheidsgerecht zich onbevoegd heeft verklaard omdat er geen geldige arbitrageovereenkomst is gesloten, is de overheidsrechter bevoegd om van

¹⁰¹ Meijer, 2011/11.4.1.

¹⁰² Meijer, 2011/11.4.1.

¹⁰³ Meijer, 2011/11.2.1.

¹⁰⁴ De rechtsmiddelen genoemd in artikel 1064 NRv.

¹⁰⁵ Meijer, 2011/11.2.1.

¹⁰⁶ Men denke aan een overeenkomst tot arbitrage met betrekking tot een zaak die niet ter vrije wilsbeschikking van partijen is of als er een wilsgebrek kleeft aan de overeenkomst.

¹⁰⁷ Meijer, 2011/11.4.1.

de zaak kennis te nemen.¹⁰⁸ Als het scheidsgerecht op een andere grond onbevoegd is,¹⁰⁹ blijft de overeenkomst van arbitrage van kracht. Partijen kunnen in het laatstgenoemd geval overeenkomen dat de overheidsrechter in dat geval bevoegd is.¹¹⁰

4.5 Het arbitraal geding

4.5.1 Verloop van de arbitrageprocedure

De tweede afdeling van de arbitrageregeling handelt over het arbitraal geding. In het eerste lid van artikel 1036 NRv is bepaald dat, onverminderd de dwingendrechtelijke bepalingen, partijen bij overeenkomst mogen bepalen op welke wijze het arbitraal geding gevoerd zal worden.¹¹¹ Van de bepalingen van regelen recht mogen partijen dus bij overeenkomst afwijken. Indien partijen het reglement van een scheidsgerecht van toepassing verklaren, wordt dit reglement tot de arbitrageovereenkomst gerekend.¹¹² Als partijen geen afspraken hebben gemaakt over de wijze van gedingvoering, zal het scheidsgerecht bepalen op welke wijze het arbitraal geding gevoerd zal worden (artikel 1036 NRv). Partijen mogen ook bij nadere overeenkomst afspraken maken over de manier waarop het geding gevoerd zal worden. Het is niet noodzakelijk dat partijen de afspraken over de gedingvoering in de overeenkomst tot arbitrage vastleggen.¹¹³

4.5.2 Beginselen tijdens de arbitrageprocedure

In het tweede lid van artikel 1036 NRv zijn de beginselen van gelijke behandeling en hoor en wederhoor opgenomen. Het scheidsgerecht behoort partijen op voet van gelijkheid te behandelen en de partijen in de gelegenheid te stellen over en weer hun standpunten naar voren te brengen en toe te lichten. Ook moet het scheidsgerecht partijen in de gelegenheid stellen zich uit te laten over elkaars standpunten en over alle bescheiden en andere gegevens die in het geding ter kennis van het scheidsgerecht zijn gebracht. Schending van bovengenoemde beginselen maakt een arbitraal vonnis vatbaar voor vernietiging op grond van strijd met de openbare orde genoemd in artikel 1065 lid 1 sub e NRv.¹¹⁴ Dit leidt tot de conclusie dat de bepaling genoemd in artikel 1036 lid 2 NRv van super-dwingend recht is.¹¹⁵ Er mag van deze bepaling dus op geen enkele wijze worden afgeweken. Het beginsel van hoor en wederhoor is voor de procedure bij de overheidsrechter ook opgenomen in

¹⁰⁸ Artikel 1052 lid 5 NRv.

¹⁰⁹ Bijvoorbeeld als de wijze waarop het scheidsgerecht is samengesteld niet klopt.

¹¹⁰ *Kamerstukken II* 2012/2013, 33611, 3.

¹¹¹ Zie ook Asser, *TvA* 2013/40 no. 4

¹¹² *Kamerstukken II* 2012/2013, 33611, 3.

¹¹³ Meijer, *Tekst & Commentaar Rv* art. 1036 Rv, 2016.

¹¹⁴ HR 24-04-2009, ECLI:NL:HR:2009:BH3137. Zie ook HR 18 juni 1993, NJ 1994/449 (*Van der Lely/VDH*) en HR 25-05-2007, ECLI:NL:HR:2007:BA2495, NJ 2007/294 (*Spaanderman/Anova Food*)

¹¹⁵ Meijer & Ernste 2015, p. 101.

artikel 19 NRv. Het is een fundamenteel element van een eerlijke procesgang. Aan partijen wordt niet alleen de mogelijkheid geboden hun zegje te doen, maar ook om te reageren op hetgeen de wederpartij tijdens het geding naar voren brengt.¹¹⁶

In het derde lid van artikel 1036 NRv is bepaald dat het scheidsgerecht waakt tegen onredelijke vertraging van het geding en als het nodig is treft het scheidsgerecht op verzoek van partijen maatregelen. In de wet zijn op schending van deze regel geen sancties gesteld. Het uitgangspunt is dat het scheidsgerecht zelf sancties mag opleggen.¹¹⁷ Ook is in dit artikellid vastgelegd dat partijen jegens elkaar de verplichting hebben om onredelijke vertraging van het geding te voorkomen. Bovenstaande rechtsbeginselen zijn ook opgenomen in artikel 20 NRv. Het recht dat partijen hebben op een behandeling van hun klacht binnen een redelijke termijn¹¹⁸ is in deze bepaling verankerd. Het is namelijk niet de bedoeling dat partijen lange tijd onzekerheid verkeren. De rechter kan hierover waken door bijvoorbeeld het besluit te nemen geen uitstel meer aan partijen te geven.¹¹⁹

4.5.3 Bewijs in het arbitraal geding

In het eerste lid van artikel 1039 NRv is opgenomen dat partijen zelf mogen beslissen over de bewijsvoering, de toelaatbaarheid van de bewijsmiddelen en de bewijslastverdeling. De waardering van het bewijs ligt in handen van het scheidsgerecht. Partijen hebben de mogelijkheid om hierover afwijkende afspraken te maken. Het tweede lid van artikel 1039 NRv bepaalt dat het scheidsgerecht bevoegd is om één van zijn leden aan te wijzen om getuigen of deskundigen te horen of om een plaatsopneming of bezichtiging te houden. Ook ten aanzien van het tweede lid hebben partijen de mogelijkheid om eigen regels overeen te komen. Partijen hebben volgens het Nederlands arbitragerecht de mogelijkheid om zaken betreffende het bewijs tijdens het geding op hun eigen behoefte af te stemmen. De algemene regels van het overeenkomstenrecht zijn van toepassing op afspraken die partijen met betrekking tot de bewijsvoering in het arbitraal geding gemaakt hebben.¹²⁰ In Nederland geldt het *Haviltex-criterium*.¹²¹

In artikel 1041 lid 1 NRv is bepaald dat het scheidsgerecht op verzoek van één der partijen of uit eigen beweging, partijen mag bevelen om bewijs te leveren door het horen van getuigen en deskundigen, tenzij partijen anders zijn overeengekomen. Met dit artikel wordt aan arbiters in beginsel een actieve, in plaats van leidende rol

¹¹⁶ Smits, *Commentaar op Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, 2002 par. C 5.1.

¹¹⁷ Meijer 2016 (T&C Rv), art. 1036 Rv.

¹¹⁸ Dit recht is ook opgenomen in artikel 6 EVRM.

¹¹⁹ Smits, *Commentaar op Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, 2002 par. C 5.1.

¹²⁰ Eikelboom 2017/14, nr. 4, p. 50.

¹²¹ Bij bepaling van de geldigheid van de overeenkomst, moet niet alleen naar de bewoordingen van de overeenkomst gekeken worden, maar er moet ook onderzocht worden wat de partijen over en weer redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten.

tijdens het arbitraal geding geboden.¹²² Partijen hebben de mogelijkheid te kiezen voor de welbekende leidende rol van arbiters, of zij kunnen bij getuigenverhoor kiezen voor de methode van *cross-examination*, waarbij de advocaten van partijen een prominente rol innemen.¹²³

Als een getuige weigert een verklaring af te leggen of niet vrijwillig verschijnt, kan het scheidsgerecht aan de partij die dit verzoekt, toestaan om zich tot de voorzieningenrechter van de rechtbank te wenden met het verzoek een rechter-commissaris te benoemen voor wie het getuigenverhoor zal plaatsvinden (artikel 1041a lid 1 NRv). Bij dit verhoor worden de arbiters niet alleen in de gelegenheid gesteld aanwezig te zijn, maar ook om vragen te stellen aan de getuigen (artikel 1041a lid 2 NRv). In het tweede lid is opgenomen dat, tenzij partijen anders zijn overeengekomen, het scheidsgerecht de vorm waarin verklaringen van getuigen en deskundigen worden gegeven (mondeling of schriftelijk) bepaalt. Het derde lid bevat een dwingendrechtelijke bepaling. Als er een mondeling verhoor van getuigen of deskundigen plaatsvindt, ligt de bevoegdheid te bepalen waar en wanneer dit geschiedt, in handen van het scheidsgerecht. Met betrekking tot deze bepaling mogen partijen dus geen afwijkende afspraken maken. Over de gerechtelijke plaatsopneming staat in het NRv geen regeling.

4.6 De beslissing van scheidsmannen en het arbitraal vonnis

4.6.1 De beslissingsmaatstaf

Het scheidsgerecht beslist naar de regelen des rechts, tenzij partijen bij overeenkomst hebben bepaald dat het scheidsgerecht moet beslissen als goede personen¹²⁴ naar billijkheid (Artikel 1054 NRv).¹²⁵ In de praktijk kiezen partijen er vaker voor dat de beslissing van de scheidsmannen als goede personen naar billijkheid wordt genomen. Dit omdat partijen er vaak voor kiezen een reglement waar deze regeling¹²⁶ in is opgenomen van toepassing te verklaren.¹²⁷ Partijen hebben ook de bevoegdheid een rechtskeuze te doen. In dat geval zal het scheidsgerecht een beslissing nemen volgens de door partijen gemaakte rechtskeuze (artikel 1054 lid 2 NRv). In ieder geval houdt het scheidsgerecht rekening met de toepasselijke handelsgebruiken (artikel 1054 lid 4 NRv). In de gevallen waarin de scheidsmannen moeten oordelen over bevoegdheids- en ontvankelijkheidskwesties, doen zij dit naar de regelen des rechts, ongeacht de rechtskeuze van partijen.¹²⁸

¹²² Ten Brink 2015, p. 86.

¹²³ Van Hooijdonk & Timmer 2015, p. 68.

¹²⁴ Het woord mannen is vervangen door het woord personen bij de wetwijziging in 2015.

¹²⁵ Artikel 1054 lid 1 jo. lid 3 Rv.

¹²⁶ Een voorbeeld hiervan is artikel 45 van het NAI reglement.

¹²⁷ Snijders, (*GS Burgerlijke Rechtsvordering*) Art. 1054 Rv, 2016.

¹²⁸ Snijders, (*GS Burgerlijke Rechtsvordering*) Art. 1054 Rv, 2016.

De beslissingsmaatstaf die door de scheidsmannen wordt gehanteerd is belangrijk. Indien zij zich niet aan de beslissingsmaatstaf houden is het arbitraal vonnis vernietigbaar (artikel 1065 lid 1 sub c NRv). Om te voorkomen dat een partij die op deze grond vernietiging van het vonnis bij de overheidsrechter vordert niet slaagt, wordt aanbevolen dat de arbiters de beslissingsmaatstaf in het vonnis opnemen.¹²⁹

4.6.2 Het arbitraal vonnis

Als het scheidsgerecht uit meer dan één arbiter bestaat, beslissen zij bij meerderheid (artikel 1057 lid 1 NRv). Het vonnis moet op schrift worden gesteld, door alle arbiters worden ondertekend (artikel 1057 lid 2 NRv) en behalve de gegevens van de arbiters en de partijen, de plaats van de uitspraak en de gronden voor de in het vonnis gegeven beslissing (artikel 1057 lid 4 NRv) bevatten. Het scheidsgerecht moet ten spoedigste het origineel of een afschrift van het vonnis aan partijen verzenden (artikel 1058 lid 1 sub a NRv). Deze bepaling heeft betrekking op zowel een tussenvonnis als een gedeeltelijk of geheel eindvonnis.¹³⁰ Alleen als partijen dat zijn overeengekomen, moet het scheidsgerecht een origineel van het vonnis bij de griffie van de rechtbank van het betreffend arrondissement leggen.(artikel 1058 lid 2 NRv).

Over het rechtsmiddel van verzet is geen regeling opgenomen in de wet. In artikel 1061b NRv is bepaald dat hoger beroep tegen het arbitraal vonnis alleen mogelijk is als partijen dit bij overeenkomst hebben geregeld. Het is geen vereiste dat partijen in de arbitrageovereenkomst in hoger beroep voorzien. Partijen kunnen ook achteraf hoger beroep overeenkomen. Ook is het mogelijk dat er in het arbitragereglement dat partijen op grond van artikel 1020 lid 6 RNv van toepassing hebben verklaard op hun overeenkomst, een voorziening voor arbitraal hoger beroep is getroffen. In de praktijk komt arbitraal hoger beroep zelden voor; een beperkt aantal arbitragereglementen voorziet hierin.¹³¹ Partijen die voor arbitrage kiezen hebben over het algemeen belang bij een spoedige behandeling van hun zaak. Indien de mogelijkheid voor hoger beroep zou worden opengelaten, zou het langer duren voordat partijen een definitief besluit hebben. Als partijen ervoor kiezen de mogelijkheid van hoger beroep open te laten, zal deze uitspraak ook door middel van arbitrage moeten worden verkregen. In artikel 1061b NRv is bepaald dat de overeenkomst die in hoger beroep voorziet aan de eisen genoemd in artikel 1020 en 1021 NRv dient te voldoen. Het betreft dus de schriftelijkheidseis en de uitdrukkelijke of stilzwijgende aanvaarding van het geschrift.

¹²⁹ Snijders, (*GS Burgerlijke Rechtsvordering*) Art. 1057 Rv, 2016.

¹³⁰ Meijer (T&C Rv), art. 1058 Rv, 2016.

¹³¹ Meijer (T&C Rv), art. 1058 Rv, 2016.

Voordat kan worden overgegaan tot executie van een arbitraal vonnis, moet eerst een exequatur worden verleend door de voorzieningenrechter van het arrondissement waarin de plaats van arbitrage is gelegen (artikel 1062 NRv).

4.6.3 Vernietiging van een arbitraal vonnis

Artikel 1061L NRv geeft aan dat vernietiging van een arbitraal vonnis slechts op de gronden genoemd in de vijfde afdeling van de wet mogelijk is. In artikel 1064 NRv wordt deze bepaling herhaald. In artikel 1064a lid 2 NRv is bepaald dat het verzoek tot vernietiging van een arbitraal vonnis binnen drie maanden nadat het vonnis verzonden is, moet worden ingediend.

Het vernietigen van een arbitraal vonnis moet als ultimum remedium worden beschouwd.¹³² In artikel 1065a lid 1 NRv is bepaald dat het gerechtshof op verzoek van een partij of uit eigen beweging de vernietigingsprocedure kan schorsen om het scheidsgerecht in de gelegenheid te stellen de grond tot vernietiging ongedaan te maken door het heropenen van het arbitraal geding of door het nemen van een andere maatregel. Als het scheidsgerecht van deze gelegenheid gebruik maakt, komt er een vervangend arbitraal vonnis in de plaats van het vonnis waarvan de vernietiging is gevorderd (artikel 1065a lid 3 NRv). Het is niet de bedoeling dat de vordering tot vernietiging van een arbitraal vonnis als een verkapte vorm van hoger beroep gebruikt wordt. Wil arbitrage effectief zijn, is het van belang dat de overheidsrechter pas in sprekende gevallen ingrijpt.¹³³ De gronden van vernietiging van een arbitraal vonnis zijn in artikel 1065 lid 1 NRv limitatief opgesomd.

Ten eerste kan een arbitraal vonnis worden vernietigd bij het ontbreken van een geldige overeenkomst van arbitrage. In het tweede lid van artikel 1065 NRv is aangegeven wanneer het ontbreken van een geldige overeenkomst tot arbitrage niet leidt tot vernietiging van het vonnis. Als de verweerder voor het scheidsgerecht is verschenen, kan hij alleen op deze grond vernietiging aanvragen als hij tijdens het geding tijdig (voor alle weren) een beroep heeft gedaan op de onbevoegdheid van het scheidsgerecht. Anders heeft de verweerder de bevoegdheid van het scheidsgerecht stilzwijgend aanvaard (artikel 1052 lid 2 NRv).

Ten tweede kan vernietiging worden gevraagd vanwege een verkeerde opstelling van het scheidsgerecht. Er kan op deze grond geen vernietiging worden gevraagd als de partij die de vernietiging vordert niet binnen drie maanden nadat de zaak aanhangig gemaakt is een beroep doet op het feit dat er sprake was van een bevoorrechte positie bij de benoeming van arbiters (artikel 1028 lid 2 NRv) of als deze heeft meegewerkt aan de samenstelling van het scheidsgerecht (artikel 1052 lid 3 NRv).

¹³² *Kamerstukken II* 2012/2013, 33611 no. 3.

¹³³ Rueb, Gras & Jongbloed 2015/14.1.19.

Ten derde kan het arbitrale vonnis vernietigd worden als het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht heeft gehouden. De bevoegdheid van het scheidsgerecht wordt door partijen op grond van een opdracht verleend. Als het scheidsgerecht zich niet aan de gegeven opdracht heeft gehouden kan dit een vernietigingsgrond opleveren. De fout kan van formele aard (de wettelijke of door partijen overeengekomen procesregels) of van materiële aard (de regels van materieel recht die door de arbiters toegepast moeten worden) zijn. Er moet wel sprake zijn van een ernstige schending van de opdracht. Dit houdt in dat, als de arbiters zich wel aan de opdracht hadden gehouden, het geding een andere uitkomst zou hebben gekend.¹³⁴ In artikel 1065 lid 4 NRv is bepaald dat er geen vernietiging verkregen kan worden als de partij die op deze grond vernietiging vordert, bekend was met het feit dat het scheidsgerecht zich niet aan zijn opdracht hield en toch aan het geding heeft deelgenomen, zonder hiertegen bezwaar te maken (artikel 1048a NRv).

De vierde genoemde grond bestaat als het vonnis niet is ondertekend of is gemotiveerd. Er moet sprake zijn van een motivering die geheel ontbreekt of een motivering die zo gebrekkig is dat het vonnis te vergelijken is met een ongemotiveerd vonnis. Ook bij deze grond is de rechter niet bevoegd het vonnis inhoudelijk te toetsen.¹³⁵

Ten slotte kan vernietiging worden gevraagd van een vonnis in strijd is met de openbare orde. Er moet sprake zijn van een schending van fundamentele procesrechtelijke beginselen, zoals het recht van hoor en wederhoor of gelijke behandeling. Ook is van een dergelijke schending sprake als een arbiter partijdig is geweest en de partij die de vordering tot vernietiging instelt pas bekend werd met de partijdigheid nadat de mogelijkheid van wraking voorbij was.¹³⁶

De vordering tot vernietiging van een arbitraal vonnis heeft geen schorsende werking. Dit houdt in dat er normaal tenuitvoerlegging van het vonnis kan plaatsvinden door de partij die in het gelijk gesteld is (artikel 1066 lid 1 NRv). In artikel 1067 is bepaald dat als een arrest waarbij een arbitraal vonnis is vernietigd onherroepelijk is geworden, de bevoegdheid van de overheidsrechter herleeft wanneer het arbitraal vonnis is vernietigd op grond van het ontbreken van een geldige overeenkomst van arbitrage. Als het vonnis op een andere grond dan voornoemde wordt vernietigd, blijven de arbiters bevoegd. Ook hierover mogen partijen afwijkende afspraken maken.¹³⁷

¹³⁴ Rueb, Gras, Jongbloed 2015/14.1.19.

¹³⁵ Rueb, Gras & Jongbloed 2015/14.1.19.

¹³⁶ Rueb, Gras & Jongbloed 2015/14.1.19.

¹³⁷ Zie ook Van den Nieuwendijk, TCR 2014 afl. 4, par. 4.3.8.

4.7 Samenvatting

Door het sluiten van de overeenkomst tot arbitrage doen partijen afstand van hun recht op toegang tot de overheidsrechter. De keuze voor arbitrage moet vrijwillig zijn.¹³⁸ Of deze keuze al dan niet vrijwillig is, wordt gecontroleerd door de gerechten die door de wet aangewezen zijn. In de wet is geregeld aan welke vereisten een overeenkomst van arbitrage moet voldoen wil deze geldig zijn. Ook de wijze waarop de overheidsrechter en het scheidsgerecht hun bevoegdheid nagaan bij een beroep op het bestaan van een arbitrageovereenkomst is in de regeling opgenomen. Ten slotte zijn in de arbitrage regeling de wijze waarop het arbitraal geding gevoerd moet worden en de totstandkoming en vernietiging van het arbitraal vonnis opgenomen.

¹³⁸ Hof Amsterdam 1 maart 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BR1722.

Hoofdstuk 5. Een vergelijking tussen de Surinaamse en Nederlandse arbitrageregelingen

5.1 Inleiding

Er zijn een aantal grote verschillen tussen de huidige Surinaamse arbitrageregeling en de huidige Nederlandse arbitrageregeling. In dit hoofdstuk zal ik het Surinaamse en het Nederlandse arbitragerecht met elkaar vergelijken. Daarbij komt ook het in Suriname aanhangige wetvoorstel aan de orde, waarin een nieuwe arbitrageregeling is opgenomen.

5.2 De arbitrageovereenkomst

Het eerste artikel van zowel de Surinaamse als de Nederlandse arbitrageregeling geeft uitleg over de arbitrageovereenkomst. In beide artikelen is in essentie aangegeven wat een arbitrageovereenkomst is. Ook is in beide artikelen aangegeven dat de overeenkomst van arbitrage alleen zaken mag betreffen die ter vrije wilsbeschikking van partijen zijn. Er is een verschil in formulering van de bepalingen. In de Surinaamse wet is er gebruik gemaakt van een positieve formulering: "...rechten, waarover hij de vrije beschikking heeft...", terwijl er in de Nederlandse wet gebruik gemaakt is van een negatieve beschrijving: "...mag niet leiden tot...welke niet ter vrije wil van partijen staan". Zowel in Suriname als in Nederland kan ervoor gekozen worden zowel bestaande als toekomstige geschillen aan arbitrage te onderwerpen.

Een verschil is dat de Nederlandse bepaling uitgebreider en duidelijker is. In de Surinaamse arbitrageregeling wordt er geen onderscheid gemaakt tussen de termen arbitraal beding en arbitraal compromis. Ook op andere punten is de Nederlandse bepaling uitgebreider. Aangegeven is dat ook buiten geschil zaken aan arbitrage kunnen worden onderworpen, terwijl volgens de huidige Surinaamse wetgeving dit niet mogelijk is. Het Nieuwe Surinaamse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vertoont veel overeenkomsten met het Nederlandse Rv. In het NSRv is onder andere wel de mogelijkheid opengelaten om zaken buiten geschil aan arbitrage te onderwerpen. De mogelijkheid om zaken buiten geschil aan arbitrage te onderwerpen is mijns inziens een positieve verandering. Partijen hebben er soms behoefte aan, buiten een geschil om, een tussen hen bestaande onzekerheid te laten wegnemen.

5.3 Geldigheid van de arbitrageovereenkomst

In zowel Nederland als Suriname worden de regels van het overeenkomstenrecht toegepast om te bepalen of de arbitrageovereenkomst materieel geldig is. De materiele geldigheid wordt bepaald door het recht dat partijen gekozen hebben of

door het recht van de plaats van arbitrage. De formele geldigheid wordt bepaald door de procesrechtelijke regels die op de overeenkomst van toepassing zijn. Volgens de huidige Surinaamse regelgeving is het alleen mogelijk om schriftelijk arbitrage overeen te komen. In Nederland kunnen partijen zowel mondeling als schriftelijk arbitrage overeenkomen, maar kan een arbitrageovereenkomst slecht door een geschrift worden bewezen. In het NSRv is de schriftelijkheid als totstandkomingseis vervangen door schriftelijkheid als bewijsvoorschrift. Naar mijn mening zou de schriftelijkheid een totstandkomingseis moeten blijven, zodat er geen twijfel hoeft te zijn over het al dan niet bestaan van een geldende arbitrageovereenkomst. Op dat punt zou het wetsvoorstel moeten worden aangepast.

In de Nederlandse regeling is bepaald dat een arbitraal beding in statuten of reglementen wordt aangemerkt als arbitrageovereenkomst.¹³⁹ In het SRv is een dergelijk beding niet opgenomen. In het NSRv is deze regeling wel opgenomen in artikel 1020 lid 5. Naar mijn mening mag deze regeling gehandhaafd blijven. Een uitdrukkelijke verwijzing naar toepasselijke reglementen en statuten waarin een arbitraal beding is opgenomen, is naar mijn mening voldoende voor de geldigheid van een arbitrageovereenkomst.

In het huidig Surinaams Burgerlijk Wetboek is er geen bepaling opgenomen die de consument beschermt tegen een arbitraal beding opgenomen in de algemene voorwaarden. In het Nederlands BW gebeurt dat wel, in artikel 6:233 en 6:236. In het concept van het NSRv is er geen bepaling opgenomen met betrekking tot de consumenten. Naar mijn mening zou een dergelijke bepaling, naar Nederlands voorbeeld, wel moeten worden opgenomen ter bescherming van de zwakkere partij.

5.4 De bevoegdheid van de overheidsrechter en het arbitraal gerecht

Over de bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht is niets geregeld in de huidige Surinaamse arbitrageregeling. In de Nederlandse wet is aangegeven wanneer de overheidsrechter en het scheidsgerecht zich bevoegd zullen verklaren. Als partijen zich tot de overheidsrechter wenden terwijl er een geldige overeenkomst tot arbitrage bestaat, zal de rechter zich onbevoegd verklaren om kennis te nemen van de zaak. Als partijen zich tot het scheidsgerecht wenden, terwijl er geen geldige overeenkomst van arbitrage bestaat, zal het scheidsgerecht zich onbevoegd verklaren. In beide gevallen zal de gedaagde dit vroegtijdig in het geding, namelijk voor alle weren, moeten aangeven. Doet hij dit niet en voert hij bijvoorbeeld verweer, zullen de overheidsrechter en het scheidsgerecht zich toch bevoegd verklaren. Ook is aangegeven op welke gronden zij zich onbevoegd zullen verklaren en wat de gevolgen van die onbevoegd verklaring zijn.¹⁴⁰ In het NSRv

¹³⁹ Artikel 1020 lid 5 NRv.

¹⁴⁰ Deze zaken zijn geregeld in de artikelen 1022 NRv e.v.

staat wel dat de rechter zich onbevoegd zal verklaren als er een geldige overeenkomst tot arbitrage tussen partijen bestaat als een der partijen zich voor alle weren op het bestaan van de overeenkomst beroept (artikel 1022 NSRv). Hetzelfde geldt voor het scheidsgerecht (artikel 1052 NSRv). Voornoemde bepalingen zijn identiek aan de Nederlandse bepalingen genoemd in artikel 1022 en 1052. Ik vind het belangrijk dat er bepalingen komen die handelen over de bevoegdheid van de overheidsrechter en het scheidsgerecht, om te voorkomen dat een geding voor één van deze gerechten na voltooiing voor niets geweest blijkt te zijn.

5.5 Het arbitraal geding

5.5.1 Verloop van het geding

De wijze waarop het arbitraal beding gevoerd wordt, wordt in eerste instantie door partijen bepaald. Dit is zowel in de Surinaamse wet (artikel 509 SRv) als de Nederlandse wet (artikel 1036 lid 1 NRv) opgenomen. Als partijen daarover geen afspraken hebben gemaakt, zal het scheidsgerecht bepalen op welke wijze het geding wordt gevoerd. Met betrekking tot de termijnen is er een verschil tussen de Nederlandse en de Surinaamse wet. In de Surinaamse wet is bepaald dat partijen de termijnen bij overeenkomst mogen vaststellen (artikel 509 SRv), terwijl er in de Nederlandse wet geen regelingen over de termijnen van arbitrage zijn opgenomen. Partijen mogen hierover onderling wel afspraken maken (artikel 1036 NRv). Partijen en de arbiters hebben wel de verplichting te waken tegen onredelijke vertraging van het geding (artikel 1036 lid 3 RNv). In het NSRv is een bepaling over termijnen in zijn geheel weggelaten. Naar mijn mening is dit een positieve verandering. Er kan op die manier in overleg tussen partijen en het scheidsgerecht een redelijke termijn worden afgesproken. Zij hebben namelijk een realistischer beeld dan de wetgever van de hoeveelheid tijd die de zaak in beslag zal nemen.

5.5.2 Beginselen tijdens het geding

Over het rechtsbeginsel gelijke behandeling (artikel 1036 lid 2 NRv) is er geen regeling in de huidige Surinaamse wet. In het NSRv is het beginsel van gelijke behandeling opgenomen in artikel 1039 lid 1. Het grootste verschil tussen de twee artikelen is dat in het eerste lid van de Nederlandse bepaling is opgenomen dat partijen in eerste instantie zelf bepalen op welke wijze het geding zal plaatsvinden. Als zij hierover geen afspraken hebben gemaakt, zal het scheidsgerecht de wijze van gedingvoering bepalen.

5.5.3 Bewijs in het arbitraal geding

Met betrekking tot de bewijsvoering is in artikel 1039 van de Nederlandse wet bepaald dat partijen daar afspraken over mogen maken en dat, als zij dat nalaten, het scheidsgerecht hierover beslist. Er is noch in de huidige, noch in de nieuwe

Surinaamse wet een specifieke bepaling met betrekking tot de bewijsvoering opgenomen. Naar mijn mening is dit positief, omdat aan partijen en het scheidsgerecht de mogelijkheid geboden wordt om hierover onderling afspraken te maken. Wel staat in de beide wetten de algemene bepaling dat partijen vrij staat te bepalen op welke wijze het geding gevoerd zal worden. Hier kan onder andere ook de bewijsvoering onder gebracht worden. In de Nederlandse wet is bepaald dat indien getuigen niet vrijwillig verschijnen of een verklaring willen afleggen, de hulp van de overheidsrechter kan worden ingeroepen (artikel 1041a Rv). In de Surinaamse wet is dit geregeld in artikel 515 SRv. In artikel 1041 lid 2 NSRv is bepaald dat partijen aan de kantonrechter een verzoek kunnen doen om getuigen die niet vrijwillig willen verschijnen te verhoren.

5.6 De beslissing van de scheidsmannen en het arbitraal vonnis

De Nederlandse en de Surinaamse wet zijn wat betreft de beslissingsmaatstaf die door het scheidsgerecht gehanteerd moet worden veelal hetzelfde. Als partijen niet in hun overeenkomst tot arbitrage bepalen dat partijen als goede personen naar billijkheid moeten beslissen, beslissen de scheidsmannen naar de regelen des rechts. In de Nederlandse wet staat dit in artikel 1054 NRv en in de Surinaamse wet in artikel 516 SRv. In de Nederlandse wet is echter in het vierde lid bepaald dat het scheidsgerecht rekening dient te houden met de handelsgebruiken. In de huidige wet is er geen bepaling opgenomen met betrekking tot de handelsgebruiken. In het NSRv is in artikel 1054 lid 4 bepaald dat het scheidsgerecht in alle gevallen rekening houdt met de geldende handelsgebruiken. Dit is naar mijn mening een positieve verandering, omdat er hiermee nog een waarborg geboden wordt voor een eerlijke uitspraak.

5.6.1 Het arbitraal vonnis

In de Nederlandse wet staat in artikel 1057 lid 1 NRv dat het scheidsgerecht bij meerderheid een beslissing neemt. In de huidige Surinaamse wet is een dergelijke bepaling niet opgenomen, maar wel staat in artikel 518 SRv een bepaling waaruit kan worden afgeleid dat er een meerderheidsbeslissing genomen wordt. In het NSRv is uitdrukkelijk bepaald dat een beslissing bij meerderheid wordt genomen (artikel 1057 lid 1 NSRv). De meerderheidsbeslissing is naar mijn mening de juiste manier voor het komen tot een eerlijke arbitrale beslissing. Om deze reden vind ik dat de regel wel uitdrukkelijk in de wet moet zijn opgenomen.

In de Nederlandse wet is opgenomen dat partijen mogen beslissen over het al dan niet deponeren van het vonnis bij de rechtbank. Als zij dat overeenkomen, moet dit “ten spoedigste” gebeuren (artikel 1058 lid 1 NRv). In de Surinaamse wet is deponering van het vonnis verplicht en is er een specifieke termijn van acht dagen aan dit vereiste verbonden (artikel 519 SRv). In het NSRv is de verplichting van het depot gehandhaafd gebleven in artikel 1058 lid 1 sub b NSRv. Het depot is naar mijn

mening overbodig. Als partijen zich aan het vonnis houden, is het depot onnodig, omdat er dan geen exequatur verleend hoeft te worden. Naar mijn mening mag deze bepaling geschrapt worden.

In beide regelingen is bepaald dat hoger beroep alleen mogelijk is als partijen daar bij overeenkomst in hebben voorzien. Zowel de Nederlandse als de Surinaamse arbitrageregeling vermelden dat er eerst toestemming (exequatur) door de overheidsrechter verleend moet worden alvorens een arbitraal vonnis voor executie in aanmerking komt, in de Nederlandse wet in artikel 1062 lid 1 NRv en in de Surinaamse wet in artikel 522 SRv.

5.6.2 Vernietiging van een arbitraal vonnis

In zowel de Nederlandse wet (artikel 1065 lid 1 Rv) als de Surinaamse wet (artikel 527 Rv) vindt er een limitatieve opsomming van de gronden voor vernietiging van een arbitraal vonnis plaats. In de Nederlandse wet zijn er vijf gronden genoemd, terwijl in de Surinaamse wet tien gronden zijn opgesomd. De vernietigingsgronden genoemd in artikel 1065 lid 1 van het Nieuw SBv zijn identiek aan de vernietigingsgronden genoemd in de Nederlandse wet.

In essentie zijn alle vernietigingsgronden die in de huidige Surinaamse wet zijn genoemd, samengevat in het NSRv. De punten genoemd in artikel 527 lid 1 sub 1, 4, 6 en 7 SRv kunnen ondergebracht worden bij artikel 1065 lid 1 sub b, d en e NSRv. Hetgeen in artikel 527 lid 1 sub 2 SRv staat, is aangegeven in artikel 1065 lid 1 sub a NSRv. Hetgeen in artikel 527 lid 1 sub 5 SRv staat, kan worden ondergebracht in artikel 1065 lid 1 sub c NSRv.

5.7 Samenvatting

Het de huidige Nederlandse arbitragerecht heeft veel uit de praktijk gehaalde verbeteringen met zich meegebracht. De regelingen zijn duidelijker en bieden de mogelijkheid aan partijen om veel zaken zelf te regelen. Het is nu de bedoeling dat er nagegaan wordt of de wijzigingen in de praktijk het gewenst effect zullen hebben. De eis van schriftelijkheid als bewijsvoorschrift in plaats van bestaansvoorschrift bij de arbitrageovereenkomst is er naar mijn mening een die herzien moet worden. Het afschaffen van het depot vind ik een positieve verandering. Ook de bescherming die aan consumenten geboden wordt is mijns inziens een positieve bepaling.

Hoofdstuk 6. Conclusie en aanbevelingen voor het arbitragerecht in Suriname

6.1 Conclusie

De aard van een geschil speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de wijze van geschiloplossing door partijen. Arbitrage is de geschikte keuze als een zekere specialistische kennis nodig is voor de beoordeling van een geschil. Partijen kunnen bij hun keuze voor de arbiters dan iemand kiezen met een expertise op het gebied van het geschil. Dit biedt een goed alternatief voor de overheidsrechter die van buitenaf een deskundige zal moeten benoemen. De vertrouwelijkheid die bij arbitrage geldt en de snelheid waarmee een arbitrale procedure wordt afgehandeld, kunnen allebei ook een rol spelen bij de keuze die partijen maken voor arbitrage als vorm van ADR.

De onderzoeksvraag aan het begin van mijn scriptie luidde als volgt:

Wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen de arbitrageregeling in het Surinaams Wetboek van Burgerlijke Rechtsvorderingen en de arbitrageregeling in het Nederlandse Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering?

Tussen de huidige Surinaamse arbitrageregeling en de huidige Nederlandse arbitrageregeling zijn er grote verschillen. De Surinaamse wet is gedateerd. De regelingen zijn vaag en laten veel aan zelfinterpretatie over. De Nederlandse arbitrageregeling, laatstelijk 1 januari 2015 gewijzigd, laat weinig ruimte over voor interpretatie. Partijen hebben de mogelijkheid veel zelf te regelen, maar de dwingende rechts beschermende regelingen zijn overduidelijk en niet voor zelfinterpretatie vatbaar. De artikelen die van regelend recht zijn bevatten de zinnen: “tenzij de partijen anders zijn overeengekomen” of “partijen kunnen bij overeenkomst van het bepaalde afwijken”.

Er zijn regelingen in de huidige Nederlandse wet die, achteraf bekeken, in de praktijk niet het gewenst effect hebben of in sommige gevallen problemen opleveren. Ik noem de schriftelijkheidseis als bewijsvoorschrift in plaats van totstandkomingseis. De onzekerheid of er wel of geen overeenkomst van arbitrage kan door omhuiging van deze regel in één keer worden weggenomen.

De arbitrageregeling bevat waarborgen voor de inrichting van arbitrage, voor de richtlijnen bij aantasting van een arbitraal vonnis en biedt de mogelijkheid aan de rechter verlof te verlenen, zodat een arbitraal vonnis op een niet al te ingewikkelde manier kan worden ten uitvoer gelegd. Naar mijn mening dient arbitrage een volwaardig alternatief te worden voor de overheidsrechtspraak. Belemmeringen met betrekking tot geschilbeslechting buiten de overheidsrechter om moeten worden weggenomen. Dit geldt dus ook voor belemmeringen met betrekking tot arbitrage.

6.2 Aanbevelingen voor het arbitragerecht in Suriname

Het concept van de arbitragewet dat nu bij het Ministerie van Justitie en Politie ligt, dient aan de recente ontwikkelingen te worden aangepast. Het is niet de bedoeling dat het wiel opnieuw wordt uitgevonden door Suriname wat arbitrageregelingen betreft. Er is, bijvoorbeeld in Nederland, al voldoende onderzoek naar arbitrage verricht. Deze regelingen kunnen bekeken worden en als het ware zo overgenomen worden. Er is ook voldoende commentaar op regelingen die niet of onvoldoende werken. Die regelingen kunnen dan door Suriname worden aangepast en indien nodig, worden weggelaten. In de huidige wet is bijvoorbeeld niets geregeld ten aanzien van de vertrouwelijkheid, terwijl in de praktijk blijkt dat er wel behoefte hieraan is. De Surinaamse wet moet wat specifiekere regelingen bevatten. Het onderscheid tussen het arbitraal beding en het compromis zijn van belang om verwarring te voorkomen. Ook de mogelijkheid om zaken buiten geschil aan arbitrage te onderwerpen is aan te bevelen. Als dit zo is, zal een enorm deel van de werkdruk bij de overheidsrechter worden weggenomen. Een positieve zaak, welke is naar mijn mening, onterecht is veranderd in het concept van het NSRv, is de eis van schriftelijkheid als het gaat om de arbitrageovereenkomst. Naar mijn mening zou een arbitrageovereenkomst alleen schriftelijk gesloten moeten worden, zodat geschillen omtrent het wel of niet bestaan van een arbitrageovereenkomst in hun geheel worden voorkomen.

De bepaling betreffende de consumentenbescherming mag naar mijn mening worden overgenomen vanuit de Nederlandse arbitrageregeling. De sociaal-economisch zwakkere partij verdient naar mijn mening in alle gevallen een zekere bescherming vanuit de zijde van de wetgever.

Het Surinaams Arbitrage Instituut heeft in 2016 haar eigen (aangepast) reglement in werking doen treden.¹⁴¹ Dit reglement voorziet in bepalingen die goed beschouwd in een gemoderniseerd Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zouden moeten voorkomen. Het SAI-reglement biedt evenwel onder de huidige omstandigheden slechts uitkomst indien partijen een arbitrageovereenkomst hebben gesloten of althans zich daarop kunnen beroepen. De vraag die hierbij aan de orde komt, is in hoeverre een der partijen bij strijdigheid met de (verouderde) wettelijke procedure zich zou kunnen en mogen beroepen op de arbitrage overeenkomst en het daarop van toepassing geacht SAI-reglement.

Het SAI kan een promotieplan opzetten waarbij gepoogd wordt meer bekendheid te geven aan arbitrage als methode van geschiloplossing. Het verzorgen van arbitragetrainingen met als doel het opleiden van meer arbiters kan hier ook een bijdrage aan leveren. Het SAI zal op deze manier over voldoende deskundige arbiters kunnen beschikken. Het NAI zou hierbij ondersteuning kunnen bieden

¹⁴¹ [Http://www.sai.sr](http://www.sai.sr)

aangezien dit instituut in het verleden reeds medewerking hieraan heeft verleend.
Het NAI heeft de ervaring en organisatiemogelijkheden daartoe.

Lijst van verkort aangehaalde literatuur

Asser 2013

W.D.H. Asser, 'Beginnselen van een faire arbitrale rechtspleging', TvA 2013/40, 13-11-2013.

Barendrecht en Van Beukering-Rosmuller 2000

J.M. Barendrecht en E.J. M. van Beukering-Rosmuller, *Recht rond onderhandeling. Naar verbintenissenrecht, procesrecht en rechtspraak die sporen met moderne geschiloplossingsmethoden*, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2000.

Berger en Janssen 2017

L.C.M. Berger en E.H. Janssen, 'De voor –en nadelen van arbitrage, Bb maart 2017/10 afl. 4, p. 30-33

Brenninkmeijer e.a. 2013

A. Brenninkmeijer, D. Bonenkamp, K. van Oyen en H. Prein, *Handboek Mediation*, Den Haag: SDU Uitgevers 2013.

T.H.P. ten Brink

Th. P. Ten Brink, partijautonomie onder de nieuwe arbitragewet: een belangrijke stap voorwaarts, *Nederlands Tijdschrift voor Handelsrecht* 2015/2

A.J.A.J. Eijsbouts

Eikelboom 2017

F. Eikelboom, arbitrage en bewijsrecht, bb 2017/14

Ernste 2012

P. E. Ernste, 'De rol van bindend advies naast arbitrage' TVA 2012/72, datum 08-08-2012.

Gerritsen e.a. 2009

M. Gerritsen, J. Weda, J. Poort m.m.v. S. Bremer en essay van F. van Tulder, *Mediation naast rechtspraak, kosten en doorlooptijden*, Den Haag: SDU Uitgevers 2009.

I. Giesen 2015

Asser Procesrecht/ Giesen 1 2015/211

Van Gugten

J. Van Gugten, 'De rol van mediation in Suriname', *De Werkgever*, 2012/10, p. 34.

Van Haersholte-van Hof 2011

J.J. Van Haersholte, 'report on confidentiality: de mythe van vertrouwelijkheid in arbitrage' TVA 2011/35, 19-07-2011.

Van Hooijdonk en Timmer 2012

Van Hooijdonk en Timmer, bewijslevering onder de nieuwe arbitragewet, een internationaal perspectief, Nederlands Tijdschrift voor Handelsrecht 2012.

Jacobs 1998

W.A. Jacobs, *ADR en consument: een rechtsvergelijkende studie naar de mogelijkheden van alternatieve geschiloplossing*, Kluwer: Deventer 1998.

R.H.C. Jongeneel

R.H.C. Jongeneel, R&P no. CR1 2017, 1-10-2016.

Koppenol-laforce 2017

M.E. Koppenol-Laforce, Tekst & Commentaar op titel 16 boek 10 BW, actueel tot 1-7-2017.

Koster 2017

H. Koster, Arbitrabiliteit, Bb 2017/12, 14-02-2017

Van der Kraan

J. Van der kraan, De overwegingen en keuzemogelijkheden bij het opstellen van een arbitrageclausule, Maandblad voor Ondernemingsrecht, 2017, no.3 en no.4, BJU uitgevers, p. 104-116.

Meijer 2016

G.J. Meijer, Burgerlijke Rechtsvordering. Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering, actueel tot 1-1-2017.

Meijer en Ernste

G. Meijer & P. Ernste, 'De arbitragewet 2015, gezien in het licht van dwingend recht en regelend recht', Rechtsgeleerdheid Magazijn THEMIS 2015 no. 3, p. 95-106.

Van den Nieuwendijk 2014

I.P.M. van den Nieuwendijk, Tijdschrift voor Civiele Rechtspleging 2014 afl. 4.

Pel 2005

M. Pel, *Verwijzen naar Mediation*, SDU Uitgevers 2008.

Pel 2008

M. Pel, 'De opleiding tot mediator en verwijzer', Opleiding en Carriere 2005 no. 5.

R. Rueb, E. Gras en A.W. Jongbloed

R. Rueb, E. Gras en A. W. Jongbloed, Compendium BPR 2015, Wolters: Kluwer

Santing Wubs 2012

A.H. Santing-wubs, Mediation in juridisch perspectief (Burgerlijk Proces en Praktijk nr. 7) 2012, actueel tot 05-09-2012.

Van Schaick 2012

A.C. Van Schaick, Karakterisering van het bindend advies, Asser/Van Schaick 7-VIII* 2012/170, actueel tot 15-02-2012.

M. Schoneville, 'Deal-mediation, of liever: deal-facilitation, een kennismaking', Tijdschrift voor Mediation en Conflictmanagement 2008/12, p. 38-40.

Schwitters 2008

R.J.S. Schwitters, *Recht en samenleving in verandering, een inleiding in de rechtssociologie*, Deventer: Kluwer 2008.

Smits 2017

P. Smits, Commentaar op Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering art. 19, actueel vanaf 1-1-2017.

Snijders

H.J. Snijders, Groene Serie, 3 Commentaar op artikel 1020 Rv, actueel tot 15-7-2011.

Visser 2017

W.G.M. Visser, Commentaar op artikel 1020 Rv, actueel tot 29-01-2017

Wiegman 2003

C. Wiegman, 'Mediation in de praktijk: Ervaringen met de MediationLijn, Tijdschrift voor Mediation 2003 no. 3, p 63-64.

Jurisprudentie

HR 07 mei 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC0949,;NJ 1993/655.

HR 18 juni 1993, ECLI:NL:HR:1993:ZC1003, NJ 1994/449.

HR 02 februari 2001, ECLI:NL:HR:2001:AA9767.

HR 20 januari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU3724, NJ2006/75.

HR 25 mei 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA2495, *NJ* 2007/294.

HR 24 april 2009, ECLI:NL:HR:2009:BH3137.

Hof Amsterdam 01 maart 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BR1722.

HR 13 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:691, *NJ* 2014/274.

RB Rotterdam 11 april 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2802.

ECLI:NL:RBMNE:2017:2652.